

Tartalom

Tanulmány

Jancsó Elemér: Reményik Sándor élete és költészete (részlet)	501
--	-----

Értelmisségi konferencián elhangzott prédikáció

Ötvös József: Mai Nikodémusok. János 3,16	507
---	-----

Vasárnapi prédikációk

Kováts László: Énekek az Úrnak. 2Mózes 15,1–2	511
Ij. Kun Árpád: Örökkévaló a kegyelme. Ézsaiás 40,27–31	514
Szilágyi Imre: Ösvényeidre taníts meg engem... Zsoltárok 25,4–5	516
Vékony Mihály: Jézus megújító ereje. János 3,6	519

Advent első vasárnapjára

Nagy István: Honnan jön az én segítségem? Zsoltárok 121,1–2	521
Berszán István: A föld fegyverei helyett hadakozunk Isten fegyvereivel. Efézus 6,10–20	523

A Genezáret partján

Bustya Dezső: A hazafelé tartók hálaéneke. Lukács 2,25–30	525
---	-----

Alkalmi prédikációk

Iffjúsági bibliórára:

Móra László Tibor: Erkölcsi tartás vagy szabadosság? 1Péter 2,15–16	528
---	-----

Presbitéri órára:

Makkai Dénes: Vágyódás Isten hajlékába. Zsoltárok 84,1–13	529
---	-----

Rádiópredikáció:

Bányai László: Vasárnap, az Isten napja. 2Mózes 20,8–11	532
---	-----

Keresztelési igehirdetés:

Kovács Ferenc: Hogy Krisztus kiábrázolódjék rajta. Máté 28,18–20	533
--	-----

Esketési igehirdetés:

Farkas Ferenc: Kegyelmet és szeretetet nem vonja meg. Zsoltárok 66,20	535
---	-----

Halottak napjára:

Ötvös József: Halottak napja a temetőben. János 19,25–27	536
--	-----

Reményik Sándor: Versek	506, 510, 524, 527, 538–540
-------------------------------	-----------------------------

A borítólapon Gergely István plakettje

Hátlapon

Reményik Sándor: Istenarc

A lapot alapította: D. dr. Csiha Kálmán és Nagy László
Főszerkesztő: Jenei Tamás
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa
Kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza
Készült a Református Egyház Misztótfalusi Kis Miklós
Sajtóközpontjának nyomdájában
Felelős vezető: Tonk István
Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos
Olvasószerkesztő: Sztranyiczki Mihály
Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea
ISSN 0254-4458

Tanulmány

Jancsó Elemér

Reményik Sándor élete és költészete

(részlet)

A kolozsvári református kollégium folyosóit díszítő egyik régi érettségi csoportképről sok ismeretlen arc közül ismerős tekintet néz alá a folyosókon zibongó, rohanó kis diákokra. Reményik Sándor fáradt, de meleg tekintete őrkdik az emlékezetből is kihullt öregdiákok és a jövőbe ívelő új nemzedék felett. A halott bajtársak, a szétszóródott egykori fiatalok és a porba omlott régi vágyak felett az erdélyi és az örök magyar sorsproblémák mély szimbólumaként néz le reánk: Apáczai Csere János kollégiumának diákjaira és tanáira Reményik Sándor. Alig egy éve távozott közülünk, a nagy erdélyi magyar család őt örökké sirató fiai közül, de alakja, költészete és emléke „ércnél maradandóbban” vésődik örökre emlékezetünkbe.

Ki volt Reményik Sándor? Mi költészetének varázsereje, mellyel húsz éven át vigasztalt, megtartott, utat mutatott? A költő élete titok, amelyről avatatlan kézzel nem lehet, nem szabad fellebbenteni a fátyolt. A Reményik-versek keletkezése és az a lelki hatás, amely nyomukban kialakult, láthatatlan és titkos impériumot szerzett számára. Fejedelem volt ő, a lelkek és érzések uralkodója egy olyan korszakban, amidőn határok és törvények béklyóiban a sorvadó magyar nemzettest csak a lélek birodalmában kereshetett menedéket. Költészete mélyértelmű és elválaszthatatlan találkozás volt a szenvedésben magánossá lett költő és a mindenkitől elhagyott, magánosságában szenvedő erdélyi magyarság között. De ugyanakkor híd is volt, mely ledöntött templomokon, mesterségesen felállított határokon át a szétszórt magyarságot egyesítette egy új és megtámadhatatlan lelki birodalomban. Ez költészetének egyik jelentősége. A másik, a jövőbe mutató út verseinek örök magyar és örök emberi mondanivalói. Az új és felemelkedő magyarság ma is csak azon az úton lehet nagygyá, melyet költészete számára kijelöl. A Széchenyi-arcú magyarok sorsvállalása az övé, amely azt hirdeti, hogy csak a minőségi, a lelki magyarság nehéz, de egyedül helyes építőmunkáján át juthatunk el a legmélyebb és legigazibb magyar életformák megteremtéséhez.

Reményik életének és költészetének elemzése hálás, de nehéz feladat. Őmaga egyik versében óva inti az irodalomtörténészeket, hogy a költő magányos titkait és a szenvedésekben született versek igazi értelmét jelentéktelen életrajzi adatokkal, szükségtelen külső hatások bogarászásával félremagyarázzák. A költészet lényege Reményik szerint titok, a vers híd „lélektől lélekig”, birodalom, amelynek területére csak az léphet, aki hasonló érzések és a költővel azonos lelkeség hordozója. A költő intelmét megfogadva, nem az irodalomtörténet-írás módszerén át próbálunk költészetének igazi értelmébe behatolni, hanem a versein, a lelkét a lelkünkkel összekötő közös szenvedéseken át. A tudós szándéka tehát háttérbe fog szorulni az együttérző lélekkereső, az ő és a saját érzelmeinket feltáró olvasó ihletett magyarázatai mögött. Költészetének titkait keresve, templomi áhítatossággal lépünk birodalmába és ha verseinek, lelkivilágának minden vonását nem is értjük igazában meg, szándékunk nemessége – azt hiszem – felment esetleges hibáink és tévedéseink alól.

Reményik költészetét vizsgálva, a legelső és legszembetűnőbb vonás: életének és költészetének szoros egysége. Reményik Sándor külső életkörülményei és belső lelki alkata olyan szilárd és átfogó egységet alkot, amilyent kevés költőnél tapasztalunk. Már

legelső versei ugyanazokat a problémákat és a nagy kérdésekkel szemben ugyanazt a lelki magatartást mutatják, mint élete alkonyán írt utolsó alkotásai. Az ember és a költő szoros egységében nincs olyan vonás, amely egymással ellentétben állna. Az erkölcsi elégedettségnek, az eszmék és a valóság kettős világának olyan szoros kapcsolatát látjuk nála, mint talán egyetlen újabkori költőnkénél sem. Kortársai és barátai, tanárai és diák-társai Reményik lelki vonásainak változatlan és szilárd kialakultságát bizonyíthatják.

Az egyéni és a költői fejlődés szempontjait vizsgáló módszert tehát nála nem alkalmazhatjuk. Lelki alkata, problémái és költői látásmódja legelső lelki megnyilatkozásaitól kezdve haláláig azonosak. De ha a külső fejlődést kereső felületes módszer versei elemzésekor nem is alkalmazható, annál inkább lehet a belső fejlődés titkos útjait keresni. Reményik költészetének és életének alapproblémái a legelső kötetétől, a *Fagyöngyöktől*, utolsó verseiig azonosak. A nemzet, a szülőföld, a természet és az istenkeresés örökké felvetődő és soha meg nem oldódó problémaszövedéke ez. És mégis ebben az egysíkú, látszólag lezárt érzésvilágban csak a keretek azonosak, csak a kérdések újból felmerülők, a válasz mindig más és mindig új mélységeket feltáró. Az egyén és a nemzet, az Isten és az emberi sors örökké felvetődő problémái egész életén át elkísérik, de a válasz, a költészetté kristályosodott emberi szenvedés hangja mindig új, mindig más és mindig sajátosan Reményik Sándor-i marad.

Reményik Sándor „erdélyi” költő. Költészetének lényege, legjellegzetesebb vonásai az erdélyiség legtisztább lírai megnyilvánulásai. Határon innen és határon túl két évtizeden át benne látta az egész magyarság a legsajátosabb erdélyi szellemet megnyilvánulni. Pedig sem származása, sem családi kapcsolatai nem ehhez a földhöz kötöttek. Közvetlen ősei a Felvidékről jöttek be Erdélybe, családjában német és tót vér keveredett össze a magyarral, de már szülei életét és lelkiségét is nem a nyelv, hanem a magyar szellem formálta őszintén magyarrá. A költő-Reményik múltját tehát a családi hagyomány és vérségi szálak a Felvidékhez kötöttek, ő azonban már Erdély szülötte és lelkét Kolozsváron át a mi földünk formálta olyanná, ahogyan előttünk később a költő és az ember megjelenik. Apja, az „építész”, a régi Kolozsvár jellegzetes magyar alakja volt. A háború előtti idők egész sereg épülete művészi ihletettségét dicséri. Az apa és a fiú német és szláv véren át a Felvidék és Erdély lelkétől ihletve vált igazán magyarrá a történeti Magyarország nagy lelki közösségében. Reményik Sándor magyar és erdélyi volta eleven tanúság arra, hogy egy nemzet legszilárdabb összekapcsolója és fenntartója nem a vérségen, hanem a hagyományokon és a lelki közösségen felépülő nemzeti szellem.

Kolozsvár és a református kollégium döntő jelentőséggel bírnak Reményik lelki kialakulásában. Az 1890. augusztus 30-án született kisfiút evangélikus szülei a helyi református főgimnáziumba küldték, abba a kollégiumba, ahol emberek és kövek, környezet és szellem egyaránt erdélyiséget sugárzó, múltra figyelmeztető szimbólum volt. A kollégium ódon épülete, a templom évszázados ablakai, a nagy kúrián játszó gyermekek, állandó ihletője maradtak. De a kollégium nagy tanárai: Török István, Imre Sándor, Kovács Dezső, Kálmán János, Geréb Márton magyar és protestáns jellemet formáló munkája sem maradt hatás nélkül az ott nevelkedő diákseregére. Az Apáczai Csere Jánosok, Gyulai Pálok és Szilágyi Sándorok nagy hagyományai elsősorban Erdély és a történeti múlt szellemét nyomták rá a századforduló nevelői munkájára. Reményik Sándor 1900 szeptemberében iratkozott be a kollégium első osztályába. Osztálytársai között ott találjuk Makkai Sándort, Ligeti Ernőt és Indig Ottót, felette négy évvel ugyancsak a kollégiumba járt Jékely (Áprily) Lajos, az akkori VIII. osztálynak pedig Kós Károly volt egyik legkiválóbb növendéke. Vajon ki sejtette egykor, hogy Makkai, Áprily, Reményik és Kós két évtized múlva nem csak az erdélyi irodalom legnagyobbjai, de az „erdélyiség” hirdetésén át ugyanazon szellem legjellegzetesebb képviselői is lesznek. Vajon véletlen-e

vagy sorsszerűség, hogy a háború utáni „erdélyiség” legmélyebb sorsvállalói, az „erdélyi szellem” legigazibb kifejezői néhány kivétellel mind a kolozsvári református kollégium növendékei voltak. A költő a véletlenek eme összjátásában bizonyára sorsszerűséget lát, a tudós azonban az okok és okozatok nehezen felderíthető szövedékében próbál összefüggéseket keresni, feleletet találni. A protestáns és erdélyi szellemen kívül, ami a kolozsvári református kollégiumot jellemezte, az irodalmi és a költői tehetség kibontakozására nagy hatással volt az akkor már közel félszázad óta működő Gyulai Pál Önképzőkör. Nem véletlen tehát, hogy Szabó Dezső, Reményik Sándor, Áprily Lajoson, Kós Károlyon, Kemény Jánoson át Wass Albertig és Jékely Zoltánig az erdélyi irodalom legtöbb jelentős íróját éppen a kolozsvári kollégium adta a magyar nemzetnek.

Reményik Sándor mint diák tanáraitól és az irodalmi szellemtől áthatott diáktársaitól sok ihletet nyerhetett. Már ír verseket, de a nyilvánosság elé akkor sem szívesen lépett. Egykori diáktársai szerénynek, egyszerűnek, visszahúzódónak ismerték. Verseit megmutatta ugyan egy-két meghitt barátjának, de az önképzőkör zajos pódiumát elkerülte. A Gyulai Pál Önképzőkörben nem is játszik semmi említésre méltó szerepet. Az egykori jegyzőkönyvek csupán annyit jegyeztek fel, hogy 1907–1908 folyamán pótválasztás folytán választmányi tag lett. Az ifjúság „mozgalmaiban” sem vett részt. A diákok és tanárok örökös harcában, az ifjúság hangos szerepvállalásaiban ő a csendes szemlélődő szerepét választotta. De a félrevonultság akkor sem rejtett gyengeséget, és ha mégis véleményt mondott irodalmi vagy más kérdésekben, szavaiból a lélek belső tüze és a tiszta meggyőződés szilárdsága sugárzott ki. Költői fejlődéséből azonban sem az egykori értesítők, sem a régi barátok sokat nem vettek észre, de lelki köntöse, amiben magányából kijöve az emberek előtt megjelent, már a későbbi Reményik egyéniségének sajátos megjelenési formája volt.

Egyik osztálytársa jellemzése szerint a diák-Reményik „magával szemben szigorú, másokkal szemben megértő volt”. Vakációi nagy részét Dobsinán töltötte. A Felvidék és Erdély természeti és történeti szépségei döntő módon hatnak képzeletére, lelkivilága kialakulására. Kedvenc sétái már akkor a Házsongárdi temetőbe, az Óvárba és a Hójába viszik, költészete sírig ihlető, örök forrásaihoz. Jellemének kialakulására tanárai közül Imre Sándor volt a legnagyobb hatással. A szigorú, de mindig igazságos nagy nemzetnevelő rakja le nemzetszemléletének első, mélyen erkölcsi alapjait. Ugyancsak ő ismertette meg vele a régi és az új magyar irodalom jellemformáló, új utakra mutató szépségeit. Irodalmi ismeretei értékeléseképp „a magyar irodalomban tanúsított kiváló előmenetelért” 1908-ban, a VIII. osztály bevégezése után 44 korona iskolai jutalomban részesült a Valler-féle alapítványból.

Kolozsváron, Dobsinán, az iskolán és olvasmányain kívül nagy hatással volt nemzet szemléletének kialakulására családi környezete is. Ősei között volt Pákh Mihály evangélikus szuperintendens, aki annak idején a Habsburgokat detronizáló 48-as határozatot kihirdette. Pákh Albert, Petőfi barátja szintén ősei közé tartozott. A szabadságharc szent emlékeit és nemzeti irodalmunk hagyományait szülei ereklyeként adták át fiuknak, vészték fogékony lelkébe. Diákkorának kedvenc olvasmányai is: a 48-as szabadságharc, Rákóczi Ferenc élete, a francia forradalom, a múlt felemelő eszményeit és szomorú valóságait tárták fel előtte.

A diákévek Reményik életében tehát látszólag keveset jelentettek, de a művészi megnyilatkozások szűkszávsága nem ad helyes képet első élményei ihletformáló erejéről. A férfi-Reményik költeményei mutatják igazában, hogy a Farkas utcai templom és az öreg kollégium milyen mély és elhatározó lélekformáló erővel hatottak rá. A múltba vesző iskolai évek nem csupán az „eltűnt idők nyomán” felébredő nosztalgia forrásai, hanem ugyanakkor két nagy felismerés érlelői is a későbbi kisebbségi sors költője számára. „A

templom és az iskola” sorsformáló, megtartó erejének élménye a kollégium szent hagyatéka, ami költészetté finomul a férfivá vált költőnél, sorsprogrammá a kisebbségi életben erejét újjászervezni akaró erdélyi magyarság lelkében. [...]

Reményik vallásos érzésének kialakulását Adyhoz hasonlóan az Istennel való harc jellemzi. Az örök lázadás és az alázatos megnyugvás színezik istenhitét és teszik mélyen emberivé. De az ellentétek sajátos harca és kiegyenlítődése költészetének későbbi jellemző vonásává válnak. Hazafias és bölceleti költészete a megoldott és meg nem oldható problémák között vergődő lélek művészi kifejezései. Adyn kívül talán egyik modern költőnkél sem érződik annyira a mai ember lelki válsága, útkereső, bizonyosságra törő szándéka, mint Reményiknél. De míg Ady e válságból nem mindig látja a kivezető utat, addig Reményik az Isten és az erkölcsi eszmék világában találja meg a nagy bizonyosságot, a lélek időleges megnyugvását. A hit azonban sem nála, sem Adynál nem nyújt állandóan vigaszt, mindenre választ adó, lelki sebeket örökre begyógyító írt. A dolgok mélységeit, az emberi lélek és élet ellentmondásait látó nyugtalan lelkük örökös lázadás, állandó szkepsziscsaták színhelye, hogy aztán a belső harc feloldódjék a magasabb erkölcsi és isteni rend előtti lelki alázatban. Reményik költészete a modern magyar hitkereső irodalom legszebb, legtökéletesebb kifejeződése. A magánosságot kereső költő így jut el az életproblémák igazi rejtélyéhez, az emberi sorsok titkos irányítójához, Istenhez. Ez az út Istentől most már nem önmagához, hanem embertársaihoz, a hasonló sorsban, az azonos problémák között vergődő lelkekhez vezet. És ezért a lélektől lélelig vivő útért Istené a hála, övé az érdem:

„Oh barátaim, ha egy fénysugár
Lelketekig hullt, át a lelkemen:
Nem enyém az a fény, csak bennem jár,
Istennek köszönjétek. – Ne nekem.” [...]

És mialatt a Végvári-versek Erdélyben kézzől kézre jártak, Budapesten közel száz-ezer példányban olvasták, terjesztették az ismeretlen erdélyi költő vigasztaló szavait. A Végvári nevet Imre Sándor ajánlotta az eleinte csak néhány beavatott jóbarát által ismert szerző valódi nevének elpalástolására. A köztudatban hosszú évekig Végvári és Reményik külön költőként élt és erre a titokra a beavatottak mindvégig félve vigyáztak, nehogy a titok kirobbanása a román uralom alatt élő költőt üldözésnek vagy elfogatásnak tegye ki. A *Segítsetek* és a *Végvári versek* Reményik költői fejlődésének második korszakát alkotják. Mindkét kötet hangja a letiport, elnyomott, de sorsába bele nem törődő erdélyi magyarság hangja. A *Segítsetek* c. versben Horthy Miklóstól, minden magyarok legigazabb vezérértől kér megváltó, felszabadító támogatást. A versek csaknem kivétel nélkül „alkalmi versek”, mint Reményik legtöbb későbbi költeménye, de minden „alkalom” csak eszköz a költő és a nép legmélyebb érzésvilágának döbbenetes erejű kifejezésére. A költő-próféta és a nép összefogásában a költő szava egyúttal életprogram, új virágok építése a leromboltak helyén. A Cassandra-jóslat beteljesült, de a romokon új virágok nyílnak, a felemelkedés útjait már tisztán látja a költő. Az első és a legnagyobb jóslat az itthonmaradás, a másik szent kötelesség és jövőt építő parancsszó: „felejtetni nem szabad”. Az itthonmaradás gondolata legszebben az *Eredj, ha tudsz!* c. költeményében fejeződött ki, de ez nemcsak a Végvári-versek, későbbi verseinek is egyik vezérmotívuma marad. A költő látja évről évre az erdélyi magyarság nagy és végzetes elvérzését, látja a kezdetben kitartók lassú elkedvetlenedését, a legjobbak hitevesztését. Ezért kell az itthonmaradottaknak *Vérszerződést* kötni:

„Hadd tartsa egy vércsepp a másikat,
Egyik lélek a másikat kötözzze:
Ne szállhasson el innen senki többé!”

(*Vérszerződés*) [...]

A Helikon megteremtésével létrejött irodalmi egység új korszakot jelent a háború utáni erdélyi irodalom történetében. Az új írói csoportosulás három vezető egyénisége, ideológiai iránymutatója: Reményik Sándor, Kuncz Aladár és Tamási Áron. Egyik az erdélyiség gondolatának, másik az európai kitekintésnek, a harmadik a székelységből megújuló népi gondolatnak és irodalomnak legjellegzetesebb kifejezője. Mindhárman látszólag más és más írói szemlélet hívei, valójában azonban költészetük azonos talajban gyökeredzik. Mellettük ott találjuk a közös erdélyi feladatok vállalásában az egykori „hős-kor” szembenálló híveit, a régi Napkelet és Pásztortűz kibékült, egymásnak baráti jobbot nyújtott ellenfeleit. Valóban kevés kivétellel 1926 és 1936 között Erdély minden kiváló írója egy táborban van. A br. Kemény János és gr. Bánffy Miklós vezetése alatt tömörült írók: Makkai Sándor, Reményik Sándor, Áprily Lajos, Tamási Áron, Molter Károly, Tompa László, Berde Mária, Tabéry Géza, Karácsony Benő, Ligeti Ernő, Szántó György, Kuncz Aladár, Nyíró József, Kádár Imre, Kacsó Sándor, Kós Károly, Kovács László, Endre Károly, Olosz Lajos, Bárd Oszkár, Gyallay Domokos, Dsida Jenő stb. az akkori Erdély sokszínű magyar lelkiségének legtisztább irodalmi kifejezői voltak. Az 1926-ban megindult Erdélyi Helikon a Pásztortűz mellett és vele baráti szövetségben végzi hosszú éveken át az erdélyi irodalmi élet magyarságmentő, önzetlen és sok-sok nehézséggel küzdő feladatát. Ebben az új írói közösségben Reményik Sándornak jelentős szerepe volt. Az írók és írócsoportosulások között természetesen mindig felmerülő elvi és személyi ellentétek között az ő szelleme, mindig határozott és mély nemzeti etikai magatartása volt az egyik legnagyobb összetartó, kibékítő erő. A nagy elvi harcokba, amelyek sokszor kicsinyes ellentéteket takartak, ritkán szólt bele, de amikor állást foglalt, szavai, iránya, gondolatai mindig utat mutattak és ellentéteket oldottak fel. Szellemének nagyságát, egyéniségének páratlanul tiszta voltát, magatartásának mély erkölcsiségét még ellenfelei is alázatos tisztelettel fogadták. Felette állt embereknek, harcoknak, az erdélyi valóságtól messzesikló gondolatoknak, vagy a csak egy szempontot néző, jóakarató, de egyoldalúságában veszélyt hordozó szándékoknak. A magyar, az erdélyi és az emberi gondolat legtisztább és legmélyebb művészi kifejezője volt. Mérték, ami mellett kicsinek, emberien gyarlónak látszottak a körülötte állók: írók és barátok legkiválóbbjai is. Úgy élt közöttük, mint a megtestesült eszme, a valóság felett álló lelkiség. Hibáink az ő emberi és költői nagyságához mérve megnőttek, erényeink eltörpülni látszottak. Proféta volt, a mi profétánk a szó legnemesebb értelmében. [...]

Élete utolsó két esztendejének egyetlen boldog és felemelő pillanata Észak-Erdély és Kolozsvár visszatérése volt. A nagy változás Budapesten érte, ahol hónapokig tartó szanatóriumi magányában a bécsi döntést megelőző hónapokat reszkető, népét féltő aggodalommal élte át. Az ismét magyarrá lett Kolozsvár rövid időre boldoggá tette, de Dél-Erdély tragikus helyzete, a kettészakított szent föld sorsa ismét a kétségbeesés letargikus lelki hangulatait szólaltatja meg lírájában.

Mit ér a felszabadulás, ha Nagyenyed, Brassó, Arad és annyi drága emlékü város és ember továbbra is kénytelen régi sorsát hordozni. Az új életre berendezkedő Kolozsvár kialakulásában is sok fájó érzést okozott számára. Az igazi erdélyi szellem háttérbe szorítását látta az erdélyi magyarság lelki egységének nem egy bomlási tünetében. Mély sebeket ütöttek lelkén az erdélyi magyarok egymás közötti önző és gyűlölködő harcai és féltő aggodalommal nézett az egész Európát lángba borító háború kimenetele elé. Mi

lesz a magyarsággal ebben a harcban? Mi lesz Dél-Erdély és az egész nemzet jövője? Sokszor úgy látta, hogy a hivatása megszűnt, életcélját betöltötte. A nagy kitüntetések: a Corvin-lánc, összes versei megjelenése, a körútjain őt ünneplő ezrek lelkes tapsai csak néha-néha tudtak új lelket önteni belé, fáradt és reménytelen mosollyal nézett az ismeretlen és közelgő végzet elé. Nemelegszer komolyan gondolt arra, hogy lemegy Dél-Erdélybe, ott talán megtalálja hivatását a fel nem szabadult magyarság lelki vigasztalásában. Visszatérő betegsége súlyosbodása sötét kétségbeeséssel töltötték el, amit csak orvosai és barátai őt állandó körülvevő szeretete enyhített pillanatnyilag. Utolsó heteiben teljes bizonyossággal érezte a feléje közeledő halált, rokonoktól, barátoktól elbúcsúzott. Nagy szenvedései között valóban megváltás volt az 1941. október 24-én bekövetkezett halála. Temetése olyan részvét mellett folyt le, amire Erdély fővárosában alig volt példa. Eltörődött, agyonkínzott testét az általa annyira szeretett Házsongárdi temetőben helyezték örök nyugalomra.

(Megjelent az *Erdélyi Füzetekben*, Kolozsvár 1942.)

Reményik Sándor

Akarom

Akarom: fontos ne legyek magamnak.

A végtelen falban legyek egy téglá,
Lépcső, min felhalad valaki más,
Ekevas, mely mélyen a földbe ás,
Ám a kalász nem az ő érdeme.
Legyek a szél, mely hordja a magot,
De szirmát ki nem bontja a virágnak,
S az emberek, mikor a mezőn járnak,
A virágban hadd gyönyörködjenek.
Legyek a kendő, mely könnyet töröl,
Legyek a csend, mely mindig enyhet ad.
A kéz legyek, mely váltig simogat,
Legyek, s ne tudjam soha, hogy vagyok.
Legyek a fáradt pillákon az álom.
Legyek a délibáb, mely megjelen
És nem kérdi, hogy nézik-e vagy sem,
Legyek a délibáb a rónaságon.
Legyek a vén föld fekete szívéből
Egy mély sóhajtás fel a magas éjig,
Legyek a drót, min üzenet megy végig
És cseréljenek ki, ha elszakadtam.
Sok lélek alatt legyek a tutaj,
Egyszerű, durván összerótt ladik,
Mit a tengerbe visznek mély folyók.

Legyek a hegedű, mely a végtelenbe sír,
Míg le nem teszi a művész a vonót.

Értelmiségi konferencián elhangzott prédikáció

Ötvös József
Marosvásárhely

Mai Nikodémusok

Alapige: János 3,16

Amikor egyetlen bibliai verset olvasunk fel alapigeként, általában meg szoktuk ismétlni. Itt most nem tettem meg, mert az Ige felolvasása már eleve ismétlés; nemcsak azért, mert minden istentiszteleten elhangzik, hanem azért is, mert ebben a közösségben mindenki ismeri. Hogy miért választottam ezt az jól ismert bibliai verset, úgy gondolom, a prédikáció végére érhető lesz.

Arra kérek, hogy ez ige kapcsán tegyünk közösen egy történelmi utalást. Hadd szóljon meg az alapige három történelmi időpontban.

Először – úgy 30 körül, amikor elindult az első évezred – *előre*. Előre, mert ez a bibliai vers, és ami benne s mögötte van, az adott irányt az időnek, az idő számításának. Otthon még így fogalmaztam meg ezt a gondolatot: ez az Ige meghatározta az idő irányát: előre és vissza. Mi még úgy tanultuk: időszámításunk előtt és után. Ma úgy mondjuk, Krisztus előtt és után. En azt gondolom, a kettő együtt átfogóan igaz, mert az idő számítása előre vagy vissza Krisztus megjelenése alapján történik. Mindez ma az egyik előadásban szó szerint így hangzott el: „az idő képzeletbeli közepén Krisztus áll”. Tehát az igevers első időbeni megszólalása az „idő képzeletbeli közepén” történt.

Másodszor – valamikor, az 1517-es év utáni időben. Ugyanis, Luther Mártonnak tulajdonítják azt a kijelentést, miszerint ha valami titokzatos katasztrófa folytán a világ kultúrája eltűnne, de megmaradna a Jn 3,16 (a felolvasott ige), ennek alapján újra lehetne építeni Európa keresztyén civilizációját és az egyházat.

Harmadik időpont 1908, amikor a Székelyföld egyik városában, Marosvásárhelyen felépítették a hét erdélyi református kollégium egyikének új épületét. A Teleki-tékára néző és ma is álló épület (amelyben az erdélyi református értelmiség jó része tanult) dísztermét fekete bútorral bútorozták be, falait almazöld színűre festették és a zöld falra piros betűkkel fölírták a kollégium szellemiségének vezéregyjét: „Úgy szerette Isten ezt a világot...” az 1948-as államosításkor lemeszelték, de ötvenéves sötétségben sem lehetett elnémitani, mert valami mégis ott forrongott a „lemeszelt éjszakában”.

Egy történelmi jelentőségű párbeszéd része ez a vers. A történelem így rögzítette: egy Nikodémus nevű zsidó vezető ember, egy tanító, egy *értelmiségi*, elmegy egyik éjszaka Jézushoz. A „nagy párbeszéd” után elmegy Jézustól és egy időre eltűnik, majd az evangélium végét olvasva, ismét találkozunk vele a kereszt körül.

Azonnal adódik az egyik kérdés: miért megy Jézushoz, ha utána úgy eltűnik? A sokféle válaszlehetőség közül itt most csak egyet emelek ki: mert nem tehetett másképpen, mert nem tudta Jézust kikerülni, mert egy belső igény arra vitte, mert nem lehet(ett) ezt az utat megspórolni. Lehet, hogy egy kicsit kegyes megfogalmazásnak tűnik ez a válasz, de azt hiszem sokatmondó az a tény, hogy az én nemzedékem, amely a 1968-as eszméken nőtt fel, amely ún. beat-nemzedék, és amely most a politikában vagy az egyházi vezetésben előtérbe került, éppen ennek a nemzedéknek egyik jeles európai képviselője énekelte 1984-ben: „nincs más út, csak az Isten útja”. Igaz, csak egy rockoperában, de ez a „hitvallás” bejárta akkor az egész Kárpát-medencét; igaz, nem templomi összejöve-

telen, de egy istentagadó, egy éjszakai sötét világban felnőtt nemzedék kiáltotta a világ felé ezt.

A sötétből előtűnő és azután hosszú időre eltűnő Nikodémusról még el kell azt mondanunk, hogy volt neki egy mandátuma, mint értelmiségi zsidó embernek. Volt egy küldetése. Amikor az első este hallgattam a *Krisztus erdélyi mandátuma* című előadást, egy kicsit a mostani alapigére gondolva, átalakítottam az előadás címét: *Erdély krisztusi mandátuma*. Így kapott létjogosultságot Nikodémus ezen az értelmiségi konferencián, hogy most ismét előtérbe kerüljön. Ennek alapján:

– hiszem, hogy Nikodémus személye nélkül szegényebb lenne az evangélium;
– hiszem, hogy a sötétből előtűnő és eltűnő, majd a kereszttel után ismét előálló tanító így lett egyéniséggé;

– hiszem, hogy lélekmarcangolva ment onnan haza és vért izzadva próbálta megfejtetni a titkot;

–hiszem, hogy vannak vagy vagyunk ma is itt, Erdélyben, akik lélekmarcangoló életusában keressük ezt a titkot.

Valahol azt olvastam, hogy értelmiségi az, aki alkot, a polgár pedig az, aki ezt az alkotást hasznosítja. E meghatározás szemüvegén át néztem én is Nikodémust, és megállapítottam: az ő alkotása nem ez a párbeszéd volt, hanem az, hogy visszament Jézushoz a kereszttel és feltámadás közötti időben.

Nem kortesbeszéd ez lelkipásztor szájából, de úgy érzem, itt az ideje visszamenni Jézushoz, mert az egy értelmiségi tett, alkotás ... Erdélyben is.

Ezen a két és fél napos konferencián többféle előadásból alakult ki egy érdekes kép. Ehhez hasonlóan, apró mozaikkockákra bontom ezt a bibliai verset és az azokból összeálló üzenetet vigyük haza magunkkal Székelyföldre, Marosvásárhelyre vagy éppen Kolozsvárra. Grammatikailag nézve őt részből áll ez az evangéliumi vers, és így őt mozdulat elevenedik meg benne.

1.

Az első mozdulat így fogalmazódik meg, „úgy szerette Isten ezt a világot”. Ez a kijelentés a keresztyénség egyetlen iránya. A keresztyénségnek ez az iránya, s nem a mértéke. Ha mértéke volna, akkor így lenne: azért vagy annyira szerette... És mennyit lehetne akkor erről érvelni szent agorákon, vitatkozni kegyes vagy kegyetlen piactereken, elmélkedni szomorú vagy vidám parkokban. Csakhogy mindez a tegnapi előadásban így hangzott el: „Isten ajándéka egy lelki állapot, amelyben nincs félelem, tanácstalanság ... az alkalmasság állapota.”

A keresztyénség nem más, mint az „úgy szerette” lelki állapot, amely irány és minőség. Lehet, hogy egy kicsit erőltetett meghatározás, de így igaz: a keresztyénség mindig irány és minőség volt, mert a Jézus tanítása is irány és minőség. Gondoljunk csak arra a Hegyi Beszédre, amelyben a mózesi törvény ésszerűsége alakult át az „úgy szerette” lelkiüldetvé. A pusztai vándorlás emberi életet megtartó logikája még így követelte: szemet szemért, fogat fogért. De Jézus így szól a Hegyen: egymást szeressétek. És azóta a világ a szeretet győzelméről tesz bizonyosságot.

2.

Az Ige így folytatódik, „hogyan született Fiát adta”. Nagy bátorsággal így értelmezem ezt a képet: Isten mozdulata van ebben, és ez a mozdulat a szeretet kifejezésének egy módja. Az emberi szeretetet sokféleképpen szokták kiabrázolni a képzőművészetben vagy irodalmi alkotásokban, pl. így: átölelik egymást, egymás kezét fogják, meghajolnak

egymás előtt, segítik egymást stb. Isten úgy szeret, hogy ad, és ezzel hosszú időre megkötí az embert, el egészen az örökkévalóságig.

Nem születtem értelmiségi családban, olyan környezetben nőttem fel, ahol legtöbbet kaszálásról és kapálásról beszéltek. Hetente, havonta ma is hazajárok és beállok a rendbe kaszálni, más napokon szószelekről, újságból vagy rádión keresztül szolgálom népeimet. Tehát van alapom arra, hogy összehasonlítsam a két életformát. Különbségnek látszik az, hogy az értelmiségi hosszabb időre tervez, merész kifejezéssel élve: az örökkévalóságnak. Ide kívánczok egy kínai közmondás üzenete: Aki egy évre tervez, búzát vet; aki tíz évre tervez, fát ültet, és aki száz évre tervez, az tanítja népét. Aki búzát vet, egyszer arat; aki fát ültet, tízszer szedi gyümölcsét, és aki népét tanítja, annak százszoros az öröme és haszna. Mekkora lehetett Isten szeretet-terve az Ő adományozásával, ha néhol már a keresztyénség kétezredik évét is megünnepelték. Jézus megjelenéséig nem volt a világban ilyen szeretet-ajándékozás.

3.

„Aki hisz Őbenne” – így olvassuk tovább az Igében. Az egyház és értelmiség kapcsolataról itt-ott megjelenő felmérés vagy értékelés általában arról beszél, hogy az emberek csalódtak az egyházban. És ebben lehet sok igazság. Olvastam már olyan felmérést is, ahol ez állt: a megkérdezett értelmiségiek nagy része azt vallotta, hogy nekik nem kell az egyház, de Krisztus igen. Úgy gondolom, felelős ember, felnőtt hittel bíró erdélyi református értelmiségi hisz Krisztusban, de vállalja Krisztus egyházát is. Mert lehet csatlódni az egyház szervezetében, látható püspöki koordinálásban, de aki Őbenne hisz, az vállalja az egyház megtartásra, örök életre vezető útját.

4.

„El ne vesszen” – áll tovább a mostani üzenetben. Az elveszés és megmaradás örök nagy dilemmánk és kérdésünk. Olyan szépeket tudunk mondani arról, hogy szegényedünk, fogyunk, sírunk, apadunk és pesszimisták vagyunk. Feltör a nagy kérdés: mi lesz velünk? Itt egy kicsoportos beszélgetésen tettem fel éppen én a kérdést: miért olyan borúlátó az erdélyi magyar értelmiség?

És ezzel szemben Pál azt írja Korinthusba, hogy „üldözöttek vagyunk, de nem elhagytak, letipornak, de el nem veszünk” (2Kor 4,9). Sőt, páli értelemben a hit győzelem, nem elveszés. A lezárult milenniumi visszatekintések egyikén hallottam, hogy a magyar történészek milyen előszeretettel állítják, hogy a magyar keresztyén állam kialakulásához hozzájárult az a két vereség is, amikor megállították a portyázó magyarokat. De miért nem beszélnek arról, hogy harmincvalahányszor nem tudták őket legyőzni? Félig ki-mondott igazságok, a féligazságok tesznek pesszimistává. Isten azt hirdeti, hogy az Ő akarata az, hogy egy is el ne vesszen, amihez Ő változatos, gyakran különös győzelmeket tud adni.

5.

Minden bibliai üzenetnél, prédikációnál felvetődik a kérdés: hol vagyok én? Hol a helyem? Nem véletlen ez a kérdés. Eddig így látszott, Isten mozdulatából származik minden. Ő szeretett, Ő adományozott, Ő akarja, hogy a világ el ne vesszen, Ő készítette el az örök életet Krisztus halála által. És én? És mi? Hol vagyunk?

Nikodémus ott áll Árimátiai Józseffel, a szeretett tanítvánnyal együtt a kereszt és az üres sír között, ahogy az János evangéliuma megörökítette azt. Mi is olyan szépen meg

tudunk állni a kereszt alatt, megfogjuk egymás kezét, ha kell, méltósággal tudunk sírni, Trianont elsíratni.

Kedves Felelős Erdélyi Értelmiség!

Álljunk egy kicsit tovább, oda, ahol Nikodémus, a vezető értelmiségi izráelita állt, a kereszt és a feltámadás közé. Álljunk oda a húsvét fényébe, a feltámadás sugarába, és úgy éljük át, hogy minden magyar felelős minden magyarért, és minden erdélyi felelős minden erdélyiért.

Az erdélyi református értelmiségnek oda kell állnia, mint Nikodémus is tette, a feltámadás fényébe. Mandátuma, missziói küldetése, kikerülhetetlen útja, hite és optimizmusa állítja oda, hozza elő a nikodémusi éjszakából.

Ezt jelenti Erdélyben, 2001-ben ez a történelmi párbeszéd számunkra.

(Elhangzott Kolozsváron, az Imitatio Christi kollokvium szervezésében megtartott értelmiségi konferencia záró istentiszteletén, 2001. augusztus 31-én.)

Reményik Sándor

Kegyelem

Először sírsz.
Azután átkozódsz.
Aztán imádkozol.
Aztán megfeszíted
Körömszakadtig maradék-erőd.
Akarsz, egetostromló akarattal –
S a lehetlenség konok falán
Zúzod véresre koponyád.
Azután elalélsz.
S ha újra eszmélsz, mindent újra kezdesz.

Utoljára is tompa kábulattal,
Szótlatlanul, gondolattalanul
Mondod magadnak: mindegy, mindhiába:
A bűn, a betegség, a nyomorúság,
mindennapi szörnyű szürkesség
Tömlöcéből nincsen, nincsen menekvés!

S akkor – magától – megnyílik az ég,
Mely nem tárult ki átokra, imára,
Erő, akarat, kétségbeesés,
Bűnbánat – hasztalanul ostromolták.
Akkor megnyílik magától az ég,
S egy picit csillag sétál szembe véled,
S olyan közel jön, szépen mosolyogva,
Hogy azt hiszed: a tenyeredbe hull.

Akkor – magától – szűnik a vihar,
Akkor – magától – minden elcsitul,
Akkor – magától – éled a remény.
Álomfáidnak minden aranyágán
Csak úgy magától – friss gyümölcs terem.

Ez a *magától*: ez a *Kegyelem*.

Vasárnapi prédikációk

Kováts László

Újös

Énekek az Úrnak

Alapige: 2Mózes 15,1–2

Bibliolvasás: Zsoltárok 66

Mikor Mózes ezt az éneket énekelte, már nagy dolgok voltak a háta mögött. Megtörtént az Úrral való találkozása, az égő csipkebokornál hallotta, hogy „Vagyok, aki vagyok”, eredj, elküldelek a fáraóhoz és hozd ki az én népemet, az Izráel fiait Egyiptomból. Megtörtént Egyiptomban a tíz csapás, a húsvéti bárány megöletése, Izráel szabadulása. Végbement a Vörös-tengeren való csodálatos átkelésük és az egyiptomiak veszedelme. Most már nappal felhőben, éjjel tűzoszlopban ment az Úr előttük és vezette őket. Mindezek a nagy dolgok végbementek már, véghezvitte Isten Izráel javára. Hogyne lett volna helyes és igaz a Mózes ajkáról és szívéből feltörő dicsérő ének?

Ki-ki arról zeng éneket, amit szeret. A borívó a bort dicsérő dalokat énekl a legszívesebben; a szerelmes szerelme tárgyáról énekel; a természetkedvelő a zöld erdő, vagy a virágos rét szépségeit zengi. Mózes Istenről énekel. Mi is szoktunk Istenről énekelni, leginkább itt a templomban, a házainkból is sokszor kizendül az Istent dicsérő ének. Mutatja ez, hogy még vannak Istent szerető lelkek!

Mózesről sok mindent lehetne mondani. Be lehetne mutatni őt, mint Istennel ellenkező makacs embert: kérlek, Uram, csak küldd, akit küldeni akarsz – csak ne engem. Aztán látjuk, mint engedelmest, mert muszáj, hogy engedelmeskedjék: elindul, hogy tegye, amit rábízott az Úr. Majd mint csodatevő lép elénk, akinek vesszeje kígyóvá változik, aki a vizet vérré változtatja. Persze Isten teszi általa mindezt. Majd mint a zsidó nép vezetője, majd mint a népért közbenjáró férfiú áll előttünk. Engem ez alakommal mégis a hálás, Isten nagyságát csodáló híve ragadott meg, s e prédikációban az Istent igaz szívvel dicsérő embert nézem és mutatom be.

1. A mai igében, amely Mózes énekének kezdete, először is megmondja, miért énekel, miért dicséri énekével az Urat: Mert felséges Ő, lovat lovasával tengerbe vetett. Isten felségét, vagy mondhatjuk így is: hatalmát, akkor Izráel szabadításában és az üldöző egyiptomi ellenség elvesztésében látták. Igaz, hogy látható is volt. Volt mit nézni benne. De ennél nagyobb dolgok is hirdetik Isten felségét. Gondoljunk csak a világ teremtésére, olvassuk el a 104. zsoltárt, amelyből csak pár verset mondjak el itt: aki körülvette magát világossággal, mint egy öltözettel és kiterjesztette az egeket, mint egy kárpitot; ki vizeken építi fel az ő palotáját, a felhőket rendeli az ő szekerévé, jár a szeleknek szárnyain, aki a szeleket teszi követeivé, a lángoló tüzet szolgálivá. Ő fundálta a földet az Ő oszlopain, nem mozdul meg soha örökké. Vagy ahogy a 8. zsoltárban énekeljük: „Hogyha megnézem csodadolgaidat: a napot, a holdat és a csillagokat.” Milyen szemléletesen, valóssággal megdöbbenően mutatja be Isten dicsőségét a Jelenések könyve: „Ímé egy királyiszék vala letéve a mennyben, és üle valaki a királyiszékben; és aki üle, tekintetére nézve hasonló vala a jáspis és sárdius kőhöz, és a királyiszék körül szivárvány vala, látszatra smaragdhoz hasonló. És a királyiszék körül huszonnégy királyiszék vala; és a királyiszékekben látám ülni a huszonnégy vénet, fehér ruhákba öltözve, és a fejükön arany koronák valának. A királyiszékből pedig villámlások és mennydörgések és szóza-

tok jőnek vala ki.” De ezek csak kiragadott példák. A Szentírásban még nagyon sok szó esik Isten dicsőségéről, különösen a Zsoltárok könyvében.

S a hívő látja is Isten dicsőségét. Ha hívő reformátusok vagyunk, mi is látjuk. Hatalma, fényessége és szépsége, mint reflektor világít a Szentírásból, az egyház történetéből és az egyház életéből. De világít a mi életünkben is. Azáltal világít, hogy itt vagyunk a templomban, imádkozunk, úrvacsorát veszünk. Semmi emberi hatalom nem kényszerít rá, mégis tesszük, érezzük, hogy muszáj tennünk. Muszáj tisztelnünk Istent, mert erre kényszerít dicsősége.

Isten dicsőségét ki szoktuk fejezni ajkunkkal. Mindenekelőtt imádságunkban, úgy, ahogy Jézus tanított: „tiéd az ország és a hatalom és a dicsőség mindörökké”. Aztán énekelünk is Isten dicsőségéről, énekünkkel is dicsőítjük, mint Mózes. Jól tesszük. Isten dicsőítőesünket szívesen fogadja. Nemcsak szívesen fogadja, hanem elvárja, megparancsolja. Felemelvén kezeteiket dicséritek Isteneteket! Áldjátok az Úr nevét, akik néki szolgáltok! Ugye, hogy ismerősök e parancsai? Az emberek között is dicsérni szokták a nagyokat. Régen a királyokat dicsérték, ma azokat, akik szolgálatot tesznek népüknek, a nép élén álló vezetőket. Hogyne illetné hát ezerszeres dicséret a királyok Királyát és uraknak Urát? Ha felséges, szükséges, hogy tudjuk és ki is fejezzük felségét.

2. Erősségem és énekem az Úr – hangzik Mózes éneke. Hogy miért éneke, erről már szólottam. Mert szeretem. Ha nem szeretném, nem énekelnék róla. Akik nem szeretik, nem énekelnek vallásos éneket. De miért szeretem? Mert erősségem. Így is mondhatnám: támaszom, megtartó kőváram. Boldog ember, aki így tud szólni, azért boldog, mert érzi, biztos benne, hogy legnagyobb erőssége Isten.

Mert vannak más erősségek is: az emberi erő. A testi erő különösen régen volt nagy erősség, mikor ököltre ment a világban a küzdelem. Ma már sok tekintetben elvesztette jelentőségét, de a gyermekek és fiatalok között még most is szerepet játszik. Hogy virtuskodik az erős legény. De ha az emberek közötti ellentétek megoldására általában mégsem használatos már az erő, használatos a mindennapi küzdelemben, az előttünk álló feladatok megoldására, a nehézségek legyőzésére. Erősség a kenyér megszerzésében. A lelkerő pedig erősség a bajok között való megállásban, a csalódások és szenvedések elhordozására. De milyen erősség az erő? Mint a pásztortűz, amely most lobog, de ha eső hull rá, kialszik. Vagy ha nem is ázik meg, de nem táplálják fával, szintén elhamvad. Betegség zápora kioltja, öregség elemészti a testi erőt és nem marad belőle semmi. A lelkerővel is így van: nagy szenvedés, reménységemnek végleges megghiúsulása ezt is megsemmisíti: nem vagyok erős többé. Nem mondhatja hát senki: erősségem az erő.

A hatalmat is erősségnek gondolja sokszor az ember. A világtörténelemből sok nagy hatalmú uralkodót, vagy katonát, vagy politikust nevezhetnénk meg. Egy-egy faluban is voltak nagy hatalmú vezetők, gondoljunk csak a jegyzőkre, vagy bírókra. Hová lettek? A Dániel könyve beszél Nabukodonozor babiloni királyról, akitől elvétellett a hatalom, mert megromlott a feje. De mikor értelmét visszanyerte, áldotta a felséges Istent, és dicsőítette az örökké élőt, kinek hatalma örökkévaló hatalom és országa nemzedékről nemzedékre áll. Az emberi hatalom ideigvaló. Az embernek minden dicsősége, mint a fű virága: megszárad a fű és virága elhull. Csak Isten hatalma örökkévaló hatalom. A hatalmasok hatalma sem erősség.

Erősség a pénz. Régen sokan mindent elbíró és mindennel dacoló erősségnek tekintették vagyoniukat. Még ma is azt mondja az ember: ha pénzem van, sok mindent elérhetek. De életet nem lehet pénzen vásárolni, becsületet sem; hitet, bölcsességet, tehetséget, jó eszet sem. Sőt sokszor még egészséget sem. Azt kell hát mondjuk, hogy ez sem erősség. Még kevésbe látjuk erősségnek, ha arra gondolunk, hogy a pénz elfogy, elvesz, elértéktelenedik. Hányszor megtörtént ez utóbbi csak a ma élő emberek életében is.

Folytathatnám a földi erősségek felsorolását, talál sokat az ember, hogy bizalmát be-
léjük vesse, aztán csalódjék bennük. De akárhány efféle erősséget is mondanék, a végén
mindegyiknek csak a hiábavalóságát és gyöngeségét kellene meglássam s ezt kellene
mondjam: te voltál és te vagy erős Isten és te megmaradsz minden időben. Egyedül csak
te!

3. Szabadítómmá lőn nékem az én Istenem – énekli tovább Mózes. Az egyiptomi ki-
rály kezéből való szabadítójává. Nagy szüksége volt a szabadítóra. Nélküle a nép ott ve-
szett volna Egyiptomban, vagy a bős katonák prédája lett volna a Vörös-tengernél.

Mindig és minden embernek van szüksége szabadítóra, mert mindenkinek van vesze-
delme. Szabadító az apa gyermeke számára a mérges eb fenyegetése ellen; a hű barát a
szükségből szabadítja ki barátját; az orvos a beteget szabadítja meg bajától; a jó hírt ho-
zó testvér a szomorúságból szabadítja meg az elkeseredett embert. De az emberi szaba-
dítóknak véges az erejük, sokszor a legjobb akarat is keveset ér, mert kevés az erő. Lép-
het fel érdemben akármilyen kiváló és emberileg nagy pártfogó, megtörténhet, hogy nem
tud megszabadítani s a hullámok összezsapnak a fejem felett.

A népeknek is vannak szabadítóik. Minden nép történelme beszél szabadítóról, aki a
népet az ellenség hatalmából, vagy gazdasági nyomorúságából szabadította meg. Na-
gyon szépen írja le az ilyen szabadítót a Bibliában a Bírák könyve. Csak Gedeonra és
Jeftére gondoljunk, hogyan szabadították meg Izráelt a nagy nyomorúságból. Vagy itt áll
előttünk Mózes szabadító munkája. De az ilyen szabadítónak is véges az ereje és
ideigvaló a szerzett szabadítás.

Isten azonban megszabadította Mózeset. Hiába látszott hatalmasnak a fáraó és gyen-
gének Izráel, mégis ez lett a győztes, mert volt szabadítója. S Isten szabadítása megma-
radt mindmáig: Izráel megmaradott és él ma is. Nincs ember, aki ne dicsekedhetnék Is-
ten szabadításával. Gondoljunk a háború vérzivatarára. Hányan és hányszor gondolták:
ebből a pokolból nem kerülünk ki élve. De Isten ott volt, hogy megszabadítsa, és így ki-
kerültek. Gondoljunk a hadifogságban való szenvedésre, mikor sokaknak szívében hang-
talanul szólott a vers: „Szülőföldem szép határa, meglátlak-e valahára?” S meglátták,
mert Isten volt a szabadítójuk. Gondoljunk valami nagy betegségekre: meghalok, nem
gyógyulok meg. S mégis meggyógyult, ha volt ki felemelje a betegágyról. Gondoljunk
szomorúságunkra, amelyről azt hittük elemészt. Vigasztalást nyertünk. Gondoljunk
gyenge termés utáni szűk esztendőkre. Ki fog megszabadítani az éhezéstől? – kérdezték
sokan. Megszabadította a szabadító Isten. Folytassam tovább Isten szabadításainak fel-
sorolását? Nem folytatom, folytasd magadban te!

De még nem is beszéltem a legnagyobb szabadításról, nem is említettem Krisztust,
akit szabadításunk végett küldött Isten. Pedig legelső sorban ezt a szabadítást kell emle-
gessük. Mózes még csak homályosan látta. Beszélt ugyan róla, hogy prófétát támaszt nek-
ed az Úr, a te Istened te közüled, a te atyádfiai közül, olyant mint én, azt hallgassátok.
(5Móz 1,15) De mégsem látta tisztán. Mi tisztán látjuk s énekelhetjük: „Idvezítő Jézu-
sunk, te vagy a mi reggelünk, bátorító szódra, ha bűneinkből felkelünk, a te égi szózatod
hoz nekünk bocsánatot.” Vagy: „Nincs már szívem félelmére nézni, sirom fenekére,
mert látom Jézus példájából, mi lehet a holtak porából.” Íme, az igazi szabadító, ímé, az
igazi szabadítás.

4. Dicsőséges Isten, erősségünk és szabadítónk. Nemcsak nekünk, atyáinknak is ez
volt, ahogy Mózes mondja: atyámnak Istene. Azért vagyunk evangéliumi hitű református
keresztyének, mert atyáinknak is Istene, erőssége és szabadítója volt. A történelmet ol-
vasva, látjuk, mennyi bűne volt atyáinknak, majdnem annyi, mint nekünk. Megérdemel-
ték volna, hogy elveszenek bűneikben. Gyengeségük is volt elég: elnyomatás, szegény-
ség, testvérharc, egy csomó rossz szokás is gyengítette őket, mégis megmaradtak és

megállottak hitükben, mert volt erősségük. Mennyi veszedelem: török, tatár, német; véres háborúk, járványos betegségek – s nem vesztek el a veszedelemben, hitüket is átmentették, hogy nekünk adják örökségül. Mert volt szabadítójuk.

Erről az erősségről és szabadítóról azt mondja a zsoldár: „és te megmaradsz minden időben”. Így nemcsak apáinknak és nekünk szabadítója Ő, hanem erőssége és szabadítója lesz fiainknak is. Nekik is lesz Istenük. Csak ügyeljünk, hogy ezt ők is tudják, mindennap gondoljanak rá, s a felséges Isten dicsérete az ő ajkukon se némuljon el.

*

Az ige szerint énekelték Mózes és Izráel fiai ezt az éneket. A Mózes hangja vezetett, de vele zengett a nép éneke is, mindenki énekelt. Gyönyörűséges és megdöbbentően felséges ének lehetett.

A Mózes példáját követjük mi lelkipásztorok. Láthatjátok, hogy a templomban én is mindig énekelek. A templomon kívül már nemigen hallanak énekelni, különösen világi éneket nem. Nem azért, mintha bűnnek tartanám. Mi bűn volna benne, ha valaki egy szép népdalt énekel? Régebben én is énekeltem. De valahogy elhalványul bennem a világban való öröm és reménység, ajkamon is elhal a dal. Nem némul el azonban, amíg csak énekelni tudok, az Úr dicsérete, a zsoldár. Hiszem, hogy Isten ezt az énekemet szívesen fogadja. Nem elégséges azonban, ha csak a lelkipásztor zengi néhány éneklővel. Pedig ez a baj sok gyülekezetben, így mutatkozik ez nálunk is. Az öregek nem énekelnek, mert úgy hiszik, az öregeknek már nem illik, pedig régen ők is dicsőítették Istent énekükkel. Fialat nőekkel is nemegyszer megtörténik, hogy amíg leány, szépen énekel, ha már férjhez ment, hallgat. Már nem tudja az éneket, más nem hozta el a zsoldárt, más nem is mondja, miért, csak nem énekel. A Mózes dicséretét Izráel minden fia zengette s ez arra tanít, hogy mi is így tegyünk. Hogy telt templomból lelkesen, zúgva, minden ajakról szálljon fel Isten trónusa elé az Úr dicsérete.

Felséges Istenünk. Erősségünk. Szabadítónk. Atyáink és fiaink Istene. Hogyne dicsérnők hát Őt? Hogyne dicsérnők dalunkkal is, mint Mózes? Dicsérjük bizony s tudjuk, hogy dicséretünkre áldás a felelete. Ámen.

Ifj. Kun Árpád

Bácsi

Örökkévaló a kegyelme

(Az egyházi év utolsó vasárnapjára)

Alapige: Ézsaiás 40,27–31

Bibliaalvasás: 1Thesszalonika 3,9–13

Az egyházi esztendő utolsó vasárnapján is teljes hittel kell megvallanunk, hogy az Úr volt az, aki egész éven át vezette életünket. Ezért jó hallanunk most ezt az ígét, mert ez egy fontos bátorítást tartalmaz: Isten erőt ad a megfáradtnak. A munka végeztével sokszor érezzük a fáradságot. Tudjuk, hogy az Úr erőt ad a megfáradtagnak, és az erőtlenséget megújítja. A bibliai történet szerint amikor a zsidó nép fogságban volt a megpróbáltatások idején megszólalt Ézsaiás és vigasztalta Isten népét. A zsidók a fogságban is igyekeztek megtartani az ünnepet. Ilyenkor a csüggedtek összegyűltek és vigasztalásra vágytak. Éppen ezért Ézsaiás az örömről beszélt nekik.

Vissza kell gondolnunk arra, hogy ebben az egyházi esztendőben is a mi életünk teljes egészében az Úr kezében volt. Lehet, sokszor erőtelenek voltunk, és éppen ezért Őt

kell keresnünk, hogy a lelki táplálkozások által a mi erőnk is megújuljon. A Biblia szerint is szükség nekünk naponta megújulnunk. Vajon megpróbáltuk-e megkeresni a megújulás lehetőségét? Ha eddig még nem kerested, akkor most hallhatod az Isten ígését, hogy az Úrnak örökkévaló a kegyelme, és bizony felemel téged is a te nyomorúságodból.

Pál apostol azt írja az 1Thessz 3,11-ben, hogy a mi Urunk, a Jézus Krisztus egyengetse a mi utunkat tihozzátok. Ezek a szavak akár hozzánk is szólhatnak, mert szükségünk van arra, hogy valaki irányítsa a mi utainkat. Ezen a reggelen is a Szentlélek vezetett mindnyájunkat ide, ebbe a hajlékba. A továbbiakban arra figyelmezteti a thesszalonikaiakat, hogy erősödjenek meg és éljenek feddhetetlen életet. Bizonyára sokszor gondolkoztál te is testvérem, úgy, mint egykor Izráel, hogy az Úr elfelejtkezett róluk. Pedig volt erőd, volt lehetőség a megújulásra. Ott voltak az istentiszteleti alkalmak, az úrvacsorai alkalmak és a lelki élet egyéb alkalmai. Bizony sokszor nem tudtál élni e lehetőségekkel. De látnod kell, hogy az Úr örökkévaló. Ahogy a mi szép énekünk mondja: „kihat az ő kegyessége nemzetségről nemzetségre”. Meg kell éreznünk, hogy ez ad erőt a mindennapjainkban. Továbbá azt is meg kell érezned, hogy az Úr nem fordult el tőled, és az Ő hűsége nem lankadt. Te hányszor panaszkodszt, hogy fáradt vagy, hogy nem tudod vállalni a feladatokat. Hányszor érezted, hogy az erőd fogyatkozni kezdett. De ha eljöttél az Úr házába, akkor bizonyára feltöltődöttél. Tudjuk, hogy az akkumulátort is fel kell tölteni és akkor ismét ad áramot, az pedig világosságot és erőt. Így adott az Úr ebben az egyházi esztendőben is a számodra sok világosságot és erőt. De te ezt sokszor nem akartad igazán meglátni, megérezni. Pedig a hitvallásunk szerint is hagyni kell, hogy az Úr Szentleke által végezze bennünk a maga munkáját: minket vigasztaljon és mindig velünk maradjon. Mert a testemben ott van az erő, amit a mindennapi táplálék által megújítok. A test számára szükséges a földi táplálék. Aki nehéz fizikai munkát végez, annak nyilván több táplálékra van szüksége. Ha nem kapna elég táplálékot, ereje megfogyyna.

Amint hallottuk, a fogságban levőknek is szükségük volt lelkierőre. Mert mi, emberek a testi edel mellett a lélek edelével is kell hogy éljünk. Ezért bizonyosnak kell lennünk, hogy aki megteremtette az eget, földet és mindeneket, az általa teremtett világot megtartja és igazgatja, s az Ő mennyei akarata nélkül itt semmi sem történhet. Egyedül Isten az, aki mind a testi, mind a lelkierővel meg tud ajándékozni.

A 2Móz 18,19-ben azt olvashatjuk, hogy Mózes tanácsot akar adni a népének, hogy ereje legyen. A 2Sám 21,15-ben arról olvashatunk, hogy a filiszteusokkal vívott küzdelemben maga Dávid is elfáradt. De a tanítványok is belefáradtak a halászatba, olvashatjuk a Lk 5,5-ben. De nekünk hálásnak kell lennünk még akkor is, ha a kenyeret fáradtsággal szereztük meg. A Gal 6,9 szerint mindenknek munkálkodni kell és nem lankadni. Mi is szeretnénk, hogy ez a lelkierő megerősítsen. Milyen sok lelkierője volt egy gondokkal küszködő özvegyasszonynak. Tudta azt, hogy gyermekének nincs támasza, és ő már nagy beteg volt. Azért imádkozott, hogy az Úr addig adjon neki életet, amíg a fiát elindítja az élet útjain. A kitartó imádságnak megvolt a lelki hatása. Ha mi is sokszor ilyen hittel, reménységgel lennénk, bizony sok mindent kibírnánk. De rá kell jönnünk, mennyi felesleges erő veszett el. Mennyi mindent elpazaroltunk ebben az esztendőben. Mi nagyon sokszor csak a földi életre pazaroltuk energiánkat, erőnket, és elhanyagoltuk a lelki életet. Ilyen felesleges dolog, amikor csak a pénzre gondoltunk. Szerettük volna, hogy nagyobb házuk, szebb autóink legyen. Mennyi erőt pocskéltak egyesek az ivászatba és egyéb élvezetekbe. Hányan voltak gyűlölettel, és milyen kevesen, akik igazán megbocsátottak. Valaki több mint tíz évet haragba volt a családjával, és a sok évi elleneskedés után megbékültek. Ez is csak úgy volt lehetséges, hogy volt lelki erejük meg-

újulni. Az Úr kell legyen az élet erőssége. Ő mindig az emberrel van. Az Úr ereje a teremtés óta nem lankad. A Korinthusi levélben azt olvashatjuk, hogy hatalmassága által kiterjeszti kegyelmét mindenekre. Így meg kell értenünk, hogy mindnyájunknak szüksége van erőre. Így erősítse az Úr a mi életünket. Ha igazán emberséges életet akarsz élni, akkor mennyei erőre van szükséged. Sok mindenre keresünk feleletet. Vajon el tudok-e jutni a mennyei erő forrásához? Az Ige világosan felel mindenre. Erre mondja a próféta, hogy erőt ad a megfáradtaknak. Ezt az erőt az Úr adja, aki hitünk szerint közel van hozzánk. Ezen az alkalmon is meg kell érezzed, hogy az Úr veled van, Ő irányította lépteidet. Legyél ott a forrás közelében, és táplálkozzál az élet vízből. Azt is meg kell tudjad, hogy Krisztus mindeneknek ad az élet vízből, és aki abból iszik, soha meg nem szomjúhozik. Mert ha eltávolodunk a forrástól, akkor könnyen elveszhetünk, ellankadunk. Nézzük meg a fadarabot, amit a tűzre teszünk. Amíg ott van alatta a parázs, addig ég. De ha kivesszük a tűzből és magára hagyjuk – elhamvad. Bizony hányan voltak így hitűkkel is az elmúlt évben. Eltávolodtak az Úrtól, és nem találták meg az igazi erőforrást. Milyen nehéz az ilyen lelkeket felébreszteni. Pedig akik itt vagyunk, próbálunk sok Istentől eltávolodott embert biztatni. Jó az Úr közelében lenni! Te pedig ezután se rejsz el semmit előle. Valld meg, hogy milyen elesett, megüresedett voltál, és ezt be akarod pótolni. Isten most erőt akar adni, mert tudja, hogy szükséged van rá. Ezért van az, hogy mindenek elfáradnak, még a legkülönbek is. Saját erődből minden olyan nehezen megy. Így próbálj meg alázattal közeledni az Úrhoz. A szíveden ne legyen mindig panasz. Tudjál örüvendezni! Mert Sámuellel nekünk is vallanunk kell, hogy az Úr mind ez ideig megsegített.

Igaz, az Úrnak sokszor meg kellett ítélnie népét. Az ítélet erőtlenné tesz. De a próféta még ebben a nehéz időben is evangéliumot akart hirdetni a fogságban lévő népnek. Ezt hirdeti Jákóbnak és Izraelnek. Ez szól a te gyülekezetednek is. Így a fogságban, ha erőtlen volt a nép, biztatást kapott. Te is túl vagy a nehézségeken, mert a szabadtítás Ura elküldte Lelkét közénk. Azt akarja, hogy minden csüggedtet kimentsen. Oda akar hívni maga mellé.

Ezért, ahogy a fejezet elején olvashatjuk: „Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet, így szól Istenetek.” Erősítsétek egymást, hogy töltsétek be a földet örömmel, békével, mert akik az Úrban bíznak, azoknak ereje mindig megújul. Ámen.

Szilágyi Imre

Aranyosgyéres

Ösvényeidre taníts meg engem...

Alapige: Zsoltárok 25,4–5

Bibliaolvasás: Zsoltárok 25,1–6

Kedves Testvéreim! Az ember mindig vágyik a biztató szóra. Egymástól is jól esik a biztatás, de lelke mélyén minden istenfélő ember mindenekelelt Istentől várja a biztatást, bátorítást.

Szabad nekünk ezt várni, mert a Biblia egész szelleme erre bátorít. Isten minden tanítása, buzdítása, parancsa, sőt ítélete mögött az Ő végtelen szeretete áll. Nem véletlenül a Jn 3,16 a Biblia summája: „Úgy szerette Isten e világot...” Tulajdonképpen erre a szeretetre alapoz Dávid is, amikor kérésével Isten felé fordul imájában. Azt kéri Istentől, hogy mutassa meg, ismertesse meg útjait vele.

A Biblia többször tanítja, hogy az élet olyan, mint egy út. Ezen haladunk. Egy mai hasonlattal, az élet olyan, mint egy autópálya. Két oldalán és a közepén fal emelkedik.

Nem lehet rajta megfordulni, leállni, ahogy egy autópályán sem lehet ilyet tenni. Ezen az autópályán haladunk előre; visz az idő szekere – „autója”! Ezen az úton mindenkit érhet napsütéses szép idő (vagyis öröm), vagy borús (szomorú) idő, vagy viharos (feldúlt, zaklatott) idő.

Viszont ezen az úton mindenki a maga választotta sávon halad, ami más-más cél felé vezet. Van aki az érvényesülés sávján, van aki az élvezetek sávján, van aki az indulatok sávján, viszont van aki az istentisztelet és félelem sávján halad előre. Mindenki a maga választotta sáv szerint halad és jut el más-más cél felé.

Amikor Dávid ezt az imádságát imádkozza, életútjának nehéz, mondhatjuk viharos szakaszát járja. A zsoltár címe: *Az üldözött kegyes ember imádsága* is erről tanúskodik. Kéri Istent, hogy ismertesse meg vele útjait. Több értelmezési lehetősége van a Dávid kérésének. Az egyik értelmezési lehetőség, hogy Isten ismertesse meg vele a számára kiszabott utat. Vagyis azt, hogy mi várja őt a jövőben. Évek óta bujdosik Saul elől, pedig Isten Sault elvetette és őt választotta ki Izrael királyának. Dávid elmondja, hogy fél, gyötrődik, egyik napról a másikra él és már belefáradt a bujdosó életbe. Szeretné tudni, meddig tart ez még.

Bennünk is sokszor felmerülhet ilyen kérdés. Szeretnénk tudni mi lesz velünk, mikor jön már jobb idő. Jön-e egyáltalán? Mert mi is belefáradtunk már a szegénységbe, a nyomorúságba, a megaláztatásokba, az aggodalmaskodásba. Mi lesz velünk, mi lesz gyermekeinkkel, mi lesz egyházunkkal, mi lesz népünkkel?

Isten nem mondja meg Dávidnak a jövőt; nem mondja meg nekünk sem. Sőt tudjuk, hogy Isten szigorúan tiltja, hogy bármilyen úton kutassuk a jövőt. Ő tudja, és ez elég! Jobb is, ha nem tudjuk, mert ha tudnánk, vagy elbizakodnánk, vagy félnénk. A jövőt nem tudjuk, de tudunk mást, amit ha komolyan veszünk, az sokkal megnyugtatóbb számunkra. Azt, hogy akik Istent szeretik, minden javukra van; azt, amit a Kátéból tanultunk, hogy az Ő akarata nélkül egy hajszál szem eshetik le a fejünkről, vagy ahogy Jézus tanítja: Nála még a fejünk hajszála is számon van tartva.

Dávid kérésének másik értelmezési lehetősége, hogy ismertesse meg, vagyis értesse meg vele Isten az utat. Amit ad, amit megenged, miért adja, miért engedi meg?

Eszerint Dávid szerette volna megérteni, hogy mi az oka, a célja az üldöztetésének. Mondhatta volna: „királyságot ígértél és évek óta üldözött, bujdosó vagyok, mint egy gonosztevő. Miért?” Mi is mondhatjuk: „Urunk, annyi szép ígéreted van a Bibliában számunkra, mégis nehéz utakat járunk, miért? Értesd meg velünk, hogy értsük az utat. Tanultuk mi, hogy Te adod a próbát, de ha nem értjük, elfogy az erőnk, a reménységünk, és félünk.” Szeretnénk érteni életünk eseményeit, azok Istentől rendelt célját, hogy ne émesztődjünk, hogy lássuk, van célunk.

Dávidnak nehéz iskola volt az üldöztetés ideje, de jól tanult, nagy király lett, Isten áldott embere. Ha sokszor mást nem is értünk életünk eseményeiből, azt mindenképpen tudhatjuk, hogy Isten nevel az életre, az örök életre. Ha jól tanulunk, Isten áldással tesz minket, lesz gyümölcse az életünknek.

A harmadik értelmezési lehetősége Dávid kérésének, hogy ismertesse meg Isten vele az utat, amelyen járjon. Ahogy az énekünk is megfogalmazza: „Utaid Uram mutasd meg, hogy el ne tévelyedjem.” Dávid nem akart az engedetlenség útján járni, az üldöztetésben sem. Ismerte népe múltját, tudta, a választott nép sokszor engedetlen volt és az engedetlenségnek mindig átkos következménye lett. Dávid ezt nem akarta.

Az emberek nagy százaléka vágyik arra, hogy Isten megáldja életét, családját, munkáját. De közben az engedetlenség, a bűn, vagyis az átok útját járja. Hogy áldjon meg Isten valakit a bűn útján? Azon áldás nem lehet, csak átok! Van aki nem is tudja, nem fogja fel, hogy az átok útját járja és nem lehet rajta áldás. Például szüntelenül veszekszik,

haragban van a testvérével, nem is akar megbékélni, de hiszi, hogy Isten az ő pártján van, és őt fogja segíteni. Vagy valaki részegen arról beszél, hogy neki milyen tiszta a lelke.

Megindult szívvel énekeljük, hogy „Isten áld meg a magyart...”, de vajon tehetjük-e ezt nyugodt lélekkel? Olyan úton járunk, hogy Isten megáldhasson minket? Jó lenne, ha Isten megáldaná népünket. Épp elég átkot örököltünk elődeinktől, vagy idézünk elő mi saját magunknak, vagy gyermekeinknek átkos helyzeteket. Elég volt már az átokból! Vagy még mindig nem volt elég?

„Ösvényeidre taníts meg engem” – folytatja Dávid az imádságot. Nem ismétlésként mondja (utaid ismertesd meg, ösvényeidre taníts meg), hanem fokozásként. Ne csak ismertesd meg, hanem taníts meg az azon való járásra. És ez nagy különbség! Mert ismerjük a szeretet, az alázat, a megbocsátás, a bocsánatkérés, a tisztaság parancsát, de a gyakorlat mutatja, hogy mennyire tanultuk meg. Tanultuk, hogy szeretni kell ellenségeinket, de tudjuk-e szeretni szomszédunkat, amikor az rágalmaz minket? Tanultunk az alázatról, de tudjuk-e gyakorolni, mikor valaki gúnyolódik velünk? Tanultuk a megbocsátás parancsát, de be megyünk-e békülni a haragosunk házába? Tanultuk, hogy bízunk kell Istenben, de ezt tesszük-e amikor nincs munkahely, szegénység van, betegség, vagy gyász van az életünkben?

Érdekes az, hogy Dávid most ösvényről beszél, nem útról. Mi már tudjuk Jézustól, hogy mi ez az ösvény: „Szoros az a kapu és keskeny az az út, amely az életre visz és kevesen vannak, akik megtalálják azt” – mondja Jézus. Kevesen, mert nehéz ezen a keskeny úton, ezen az ösvényen járni.

Dávid azt kéri, hogy az üldöztetés ne tegye őt hitlené vagy gonosszá, vagy éppen gyűlölködővé Saulal szemben. Így is volt. Dávidnak több lehetősége volt, hogy megölje Sault. Emberileg érthető lett volna, ha megteszi, de nem tette meg. Megmaradt az ellenség szeretetének ösvényén. Kérjük mi is: „Urunk, ne csak ismertesd meg, hanem taníts meg nekünk ösvényeidet!” Ezen van áldás itt a földi életben és ez vezet az örök életre.

„Vezess engem a Te igazságodban” – kéri Dávid. Újra egy fokozás van Dávid kérésében. Isten útja az igazság útja. Ne csak ismertesse, nem csak tanítsa, hanem segítsen Isten maga, vezesse Dávidot az Ő igazságában. Keresztyén ember számára életszükséglet az, hogy Isten igazságaival összhangban legyen. Isten a Szentlélek által vezet minket az Ő igazságában. Eszünkbe juttatja az Igét, amik szerint alakítsuk az életünket. Segít úgy szólni, cselekedni, hogy az egyezzen az Igével. Lelkünkben érezteti velünk, hogy helyesen cselekedtünk, vagy nem, vagyis egyezik Isten igazságával, vagy nem. A mi dolgunk az, hogy imádságos szívvel figyeljük, és kérdezzük: az, amit akarok egyezik-e Isten igazságával? Vagyis igazságos-e, tiszta-e? Vajon Isten – Jézus Krisztus meg tenné-e? Ha így élünk, sok emésztődést és ítéletes helyzetet elkerülünk. Több lesz az áldás, az öröm életünkben. Végül Dávid elmondja a maga hitvallását: „Te vagy az én szabadító Istenem, minden nap várlak Téged!” Dávid mindennapos, „hétköznapi” hite tükröződik e vallomásból. Istent szabadítójának tekinti, akkor is, ha még nem tapasztalta meg a szabadítást az üldöztetésből, de várja Isten szabadítását naponta. Ezentúl viszont naponta tapasztalhatta és várhatta a szabadítást a csüggedésből, a félelemtől, a bűnös indulatoktól, bűnökből.

Isten által volt szabadítás Dávidnak, Jézus Krisztus által van szabadítás nekünk is. Dávid megtapasztalta, hogy Isten szabadítása valóság, valóban van szabadítás.

Nekünk is szükségünk van naponta erre a szabadításra. A mai élet sok-sok gondjától mi is várjuk a szabadítást. Van aki állandó feszültségben él, van aki a célvesztettség érzésével küzd. Ifjaink nem tudnak beilleszkedni az életbe: nincs munkahely, vagy ha van, az is bizonytalan. Nincs pénz, nincs lakás, nincs céljuk az életben.

A családosok élete hajszott, megélhetési gondok, gyermekek gondja (iskoláztatás stb.). Az öregedőknek, nyugdíjasoknak kiürül az élete, tehernek érzik magukat, úgy látják útban vannak. Nehéz elfogadni a fokozatos gyengülést, tehetetlenné válást, a másokra utaltságot. Nehéz elfogadni, hogy jár le a földi élet, nehéz elfogadni a társunk elvesztését, az egyedüllétet.

Mindezekon túl mindenkinek az életében jelentkeznek az újabb és újabb gondok, kudarcok, veszteségek, fájdalmak, megaláztatások. Ezen felül az egyéni élet nyomorúságai, bűnei... Sorolhatnám a végtelenségig. Ti tudjátok a legjobban! Olyan nagy szükség van a szabadításra! Az Igéből tudjuk, az életünkben tapasztaljuk, hogy van szabadítás, van szabadító!

Dávid tapasztalta, sokan tapasztalták, van szabadítás. Ha Isten kész volt ezért a Fiát adni, mennyivel inkább kész mindennapi életünk eseményei között is a szabadítás csodáival megajándékozni minket.

Mondjuk hát Dáviddal együtt: „Urunk, naponta várunk Téged, várjuk szabadításodat!” Adja Isten, hogy tapasztaljuk naponta szabadítását, bűneinkből, terheinktől. Ez az imádság nem egyszeri imádsága Dávidnak, hanem életelve, ami vezette őt. Ez a lelkület tette őt nagy királlyá, Jézus Krisztus méltó ősvév.

Így lehetünk mi is, ilyen imádságos lelkülettel, Isten áldott gyermekei, országa örökösei. Ámen.

Vékony Mihály

Domahida

Jézus megújító ereje

Alapige: János 3,6

Bibliailvasás: Ézsaiás 40,27–31

Amint itt állok az Úr hajlékában, bevallom néha-néha szeretnék egészen közlőrl közellátni a ti szívetekbe és a ti elmétekbe. Nem azért, hogy a ti titkos bűneiteket kikutaszam, hiszen önmagamban is láthatok éppen eleget; hanem azért, hogy megtudjam, foglalkoztat-e titeket Isten Igéje? Vagy csak meghallgatjátok a prédikációt, s mint aki jól végezte dolgát, egy hétig nem törődtök sem Istennel, sem az Ó akaratával. Úgy szeretném megtudni, de őszintén és komolyan, hogy szoktatok-e beszélgetni egymással, meg szoktatok-e tárgyalni és elmondjátok-e másoknak a meghallott Igét? Mert bevallom, amit hirdetek, amit prédikálok azon én nagyon sokszor még utólag is elgondolkozom.

A héten például, a reformáció emlékünnepeén tartott igehirdetésemnek azon a kijelentésén gondolkodtam, hogy az 1500-as évek megüresedett lelkű, kicsapongó életű népét mi újította meg? A felelet a kérdésre ez: *a reformáció*. Jó, de a reformáció micsoda? Az, hogy Luther Márton kiszegelte 95 tételét? Merész aktus volt ez is. Vagy az, hogy őseink a templomból kihánytak mindenféle képet és szobrot, mert Isten lélek és őt nem képekben, hanem lélekben és igazságban kell imádni? Ez volt az, ami megújította a népet? Ez nem lehet, hiszen ahol családi háborúság van, kidobálhatnak a lakásból mindent, mégsem lesz béke. Vagy az, hogy anyanyelvünkön szólalt meg az Isten Igéje? Ez is valami? De ma is anyanyelven szól az Ige s mi nemhogy közelednénk, de jobban távolodunk Istentől, mint az üstökös a földtől. Mi újította hát meg azt a népet?

Amint erre a kérdésre kerestem a feleletet, felém sugárzott a Szentírásból egy nagyon bölcs embernek a képe: *Nikodémus volt ez*. Öreg, bölcs ember volt, a zsidók főembere – mondja a Szentírás. Márpedig ha főember volt, egész biztosan ismerte kora tudományos felfedezéseit, legalábbis annyira, mint mi a mai kor tudományosságát. S ez az ember ért-

hetetlenül nézett Jézusra és az Ő tanítványaira. Hogy lehet az, hogy Jézus és tanítványai olyan rugalmasak, olyan könnyen megbocsátják a haragot? Nem értette, hogy lehet, hogyha valaki megdobja őket kővel, ők kenyérrel viszonzozzák?!

Elkezdte hát tanulmányozni a krisztusi életet. De csak úgy távolról. De sehogy sem értette azt. Éppen ezért az egyik éjjel elment Jézushoz és választ kért kérdéseire. Jézus csak annyit mondott: *Bizony mondom néked, ha valaki újonnan nem születik, nem láthatja meg Isten országát.* De ő csak a szavakon lovagolt s azért újból megkérdezte Jézust: hát mi módon születhetik újjá az ember, ha vén? S hogy min módon, Jézus feltárta előtte e titkot s Nikodémus vén szíve annyira megtelt az isteni élet csodás erejével, hogy egyszerre tanítvánnyá lett. Otthagyta a főemberi tisztségét, s először burkoltan, majd egyre nyíltabban a Jézus tanítását hirdette, s végül a hagyomány szerint mártírhalt. Hogyan? Úgy, hogy elfogták, fához kötötték s az utca felbérelt gyermekei késekkel vagdalták meg a vénember testét, s azután a vérző testet bekenték mézzel és darazsakat zúdítottak rá, s azok csipdesték halálra. De ez a vénember haláláig fiatalos rugalmassággal követte Krisztust. Tehát a megcsontosodott öreges életéből újjászületett. Hogyan született újjá a vénember? Úgy, hogy nagyon közel került Jézushoz.

Ezzel most már az Ige felelt minden korábban feltett kérdésünkre.

Milyen volt a mi népünk a reformáció előtt? Feleletet ad reá az egyik olasz követ fennmaradt leírása. A mohácsi vész után az országban járt, mert az összetört népet megakarták segíteni a hatalmasok. Elküldték tehát a követet, hogy nézze meg, mi a helyzet. S ez jelentésében azt írja, hogy annyira kiábrándult, meghasonlott, belső gyűlölködéstől marcangolt ez a nép, hogy nem érdemes segíteni rajta. A nagyok dorbézolnak, a kicsik heteken keresztül csak veszekednek és a bíróságot járkák, s olyan nagy az összevisszaság, hogyha az országot 3 aranyon meg lehetne menteni, nem akadna 3 ember, aki azt összeadja.

S mivé lett a reformáció után? Egy olyan hős néppé, amelynek Istene és egyháza volt mindene. 150 éves török elnyomás, 10 éves kurucvilág áldozatai és vitézi tettei, a gályarabok hosszú sora beszél nemcsak az újabb szenvedésekről, hanem egy lélekben megfiatalodott nép mártírságig hűséges életéről.

Mi fiatalította meg ezt a népet? Az, ami Nikodémust. Közel került a Krisztus szeretetéhez s a továbbiakban nem tudott szívtelen lenni sem a testvéréhez, de még az ellenségéhez sem. Krisztustól tanulta meg, hogy aki megdob kővel, dob vissza kenyérrel.

De miért mondtam el mindezt? Azért, mert úgy látom nagyon-nagyon elfásultunk. Nézz meg egy 20 esztendő fiatalembert, már kész öreg ember. Megölte az élet. Nézd, az egyik percben megkíván valamit, a másik percben már unottan dobja el. Nézd mennyi fásultság, mennyi kiábrándulás mindenfelé. S ezzel akarunk jelent és jövőndőt építeni? Hol vannak a nagy fellángolások, a nagy önfeláldozó cselekedetek? Ó, szegény református népem, ha rátok gondolok, sírni szeretnék. De ha tudnám, hogy könnyeimtől mint a meglankadt virágok újraélednétek – éjjel-nappal siratnálak benneteket.

Testvérem, hallottad az Igét! A vén Nikodémust Krisztus megfiatalította, megújította. Ma is ez az egyedüli megoldás. Eredj hozzá s tanulj Tőle. Tiszteességet, jóságot, megbocsátást, türelést. Tanuld meg tőle a szép, istenfélő, keresztyén életet.

Mert „akik az Úrban bíznak, erejük megújul”. (Ézs 40,31) Ámen.

Advent első vasárnapjára

Nagy István
ny. lelkipásztor

Honnan jön az én segítségem?

Alapige: Zsoltárok 121,1–2
Bibliolvasás: Lukács 1,26–38

Akik csak magunk köré, erre a földre nézünk, mert terheink alatt meggörnyedt, csapásoktól sújtott, elcsüggedt emberek vagyunk – valósággal húz magához, lefelé a világ –, megtudjuk, hogy nézhetünk felfelé. Az ember szó görögül antroposz, egyik jelentése éppen ez: felfelé néző. Hova? Igénk szerint a *hegyekre*, a földből kiemelkedő domboknál magasabb hegyekre. Általában a gondolkozás kezdetén már jelentkezett ez a lehetőség, a titokzatos hegyekben vélték felfedezni a sorsot irányító erőket, a bálványok lakhelyét. Féllelemmel néztek oda. Aztán gyakran onnan zúdultak le az árvizek, törtek be vad hordák a völgybe: a haragos bálványok csapásai.

Isten népének történetében is jelentősek voltak a hegyek, melyekről ő mondta: „szent hegyem”. Mert Isten ott ismertette meg magát. Így a Hóreb-hegy, ahol Mózeset elhívta népének kiszabadítására, a Sínai-hegy, ahol az élet szabályozására kiadta a tízparancsolatot, a Sion-hegy, ahol a vele való találkozásra templomot építtetett, aztán az Újszövetség alapokmányaként a Hegyzen elhangzott beszéd, megdicsőülésének helye, a Tábor-hegy, végül az örökkévaló békességet szerző oltár, a keresztfá hegye, a Golgota. Az ott történtek emlékére oszlopokat, templomokat, kolostorokat építettek később. Már Mikeás próféta hirdette, hogy: „És lészen: az utolsó időben az Úr házának hegye a hegyek fölé helyeztetik, és felülemelkedik az a halmokon, és népek özönlenek reá.” (4,1) A Krisztus utáni egyházi atyák közül szívesen emlegetjük, mi keresztyének, Augustinust (353–430), a kegyes és tudós egyházi vezetőt. Ő a hegyek alatt azokat a tanúbizonyságokat értette, akik túlmutattak magukon, rá Istenre, hogy ne rajtuk állapodjék meg a szemünk, hanem arra *nézzünk*, aki általuk szólt, az *Úrra*. Tényleg, a földből kiemelkedő magasságok önmagukban nem rendelkeznek hatalommal, hogy ne a láthatókra, hanem a láthatatlanra nézzenek szemünk.

Még akkor is, ha az emberiség soraiból kinőtt *vezérek*, tudósok akarnak hegyeknek látszani, s mindenkor a hajdani Nabukodonozor példája szerint magukat tartanak a dicsőség hordozóinak, az emberiség sorsa meghatározóinak. Sikertől sokakat elhíthetniük, pedig végül mindegyik csak csalódást okozott, nem tudták teljesíteni ígéreteiket, a beléjük vetett reményeket. Mindig igaz, hogy „Emberekben lehetetlen a mi reménységünk, / Mindenekben tehetetlen az ő segítségünk” (31,2 ének).

Tudta ezt a zsoltárt éneklő is, ezért a hegyekre – kimagasló nagyságokra – úgy nézett, hogy kérdezte tőlük: „*honnet* jön az én segítségem?” A használatban levő magyar fordítás, kivéve a legutolsót, állítja: onnan jön, míg az eredeti szöveg és minden más nyelvű fordítása azt kérdezi: *honnan*? A kérdőjel maradt el, holott sokat jelent a szöveg megértése érdekében. Megkérdezi a szent hegyeket, az előremutatókat, mondjátok meg, honnan lehet, honnan kell várni a segítséget?

Így a helyesen kérdező, mi is, megkapjuk a világos választ és vallhatjuk, van segítség számunkra, nem mástól, mint *egyedül az Úrtól*: „Az én segítségem az Úrtól van.” Egyetlen Úr van, Isten. Kijelentette: „Én az Úr vagyok, a te Istened.” Nagyon sokan *nem hiszik*, nem akarják tudni ezt, sőt harcolnak ellene. Állítják fennhangon: nincs Isten. A

kommunizmus egyik alaptétele az istentagadás. Sokat költöttek ennek terjesztésére, ki-rőszakolására. Rádióban hallottam, hogy annak idején a tanítónő hangos szóval rendelte el a gyermekeknek, hogy ne merjenek templomba járni, mert nincs Isten, s azok többségükben szót fogadtak, gondolkodás nélkül elszakadtak Istentől. Nincs Isten, hiszen soha senki sem látta. Úgy van. *Jézus tette bizonyossá amit a régiek már hittek. Mert „Isten soha senki nem látta; az egyszülött Fiú... jelentette ki őt”* (Jn 1,18), ezért tanítja Jézus a kételkedő, bizonytalanok Filepnek és társainak: „Aki engem látott, látta az Atyát” (Jn 14,9). Isten láthatatlan az emberi szemek számára, mert Lélek. Mint Lélek van jelen ebben a világban. Nem látjuk. Csak azt hisszük, amit látunk? A hatvanas évek elején ugyancsak megszorodtak a pártaktivista látogatások falvainkban. Tartották a felvilágosító előadásait. Egyik alkalommal, fültanúja voltam, a vendég nagyhangon kijelentette, nincs Isten, hiszen senki sem látta. Mindjárt jelentkezett kérdésével a hívő falusi ember: azt kérdezem a vendégtől, hogy van-e esze? Felháborodottan vágott vissza az illető, hogy mer vele csúfolkodni? Nem csúfolkodni akarok, de folytatom a kérdést, az eszét nem látta, mégis állítja, hogy van? Nagy derűtség s megkönnyebbülés érezte a felszólalóval együttgondolkozást. Az ilyen hitetlenkedés elhallgattatása egyszerűnek látszik. *Ám komolyabb érvekkel is hozakodnak elő, hogy megingassák a hitet. Annak cáfolásával is, amit az Ige éppen Isten mindenhatóságának bizonyítására hoz fel: Ő teremtette az eget és a földet. Nem így van; mondja a „tudomány”, mely sokáig tartotta azt a feltevést, hogy az anyagi világ csak anyagból, valami égitestnek szétrobbanásából, a nagy bumm következtében állott élő. Erre megint rákérdez a hívő: s az az őszanyag hogyan keletkezett? A neves magyar biológus (Zsebők Zoltán) fejtegeti a sejtek alakulását, nyomában a szervezet összetételét, egyáltalán az anyag szerkezetét, munkáját és arra a végső következtetésre jut, hogy a rejtélyt nem lehet megfejteni. Ezért a fölényes „éleslátás” helyét a csodálatnak kell elfoglalnia az Erő iránt, aki mindezt létrehozta. Híres könyv jelent meg régebben nyelvünkön is: az *Élet eredete*, mely ezt a kérdést járta körül, boncolgatta több tudós kutatása nyomán. A szovjet Oparinnak volt bátorsága kimondani: amíg az ember nem tud bár egy sejtet megteremteni, addig képtelen az élet előállítását megismételni. Még egy idézet a világhírű Jung professzortól: az irracionalitások – ésszel felfoghatatlanok – peremére jutva, ahol nincs tovább, egyet ajánl: levett saruval és eltakart arccal, mint Mózes az égő csipkebokornál, álljunk meg és adjuk át a szót a Bibliának. Azokat tekinthetjük igazi tudósoknak, akikben ez az alázat él, készek meghajolni Isten előtt, s nem a maguk kicsi eszével erőlködni, hogy a titkokat megfejtsék. Az ember megszabott lehetőségeit tudomásul véve áldásos és eredményes munkát végeznek.*

Mert ahogy magát Istent, úgy munkáját sem tudjuk felfogni, ha csupán eszünkre támaszkodunk. Ám nem csak eszünk van, kaptunk más csodálatos ajándékot is Istentől, mellyel magához kapcsol: a *hitet*, és akarja, hogy amit tudnunk kell, azt megszerezzük: „Azért amit nem látok szemmel, / Béveszem szavadra hitemmel” (50. ének). *Isten teremtette az eget és földet. Honnét tudjuk? „Hit által értjük meg, hogy a világ Isten beszéde által teremtett, hogy ami látható, a láthatatlanból állott elő.”* (Zsid 11,3) Mózes könyvében olvassuk: „A titkok az Úréi, a mi Istenünkéi; a kinyilatkoztatott dolgok pedig a miénk.” (5Móz 29,29) Amit kinyilatkoztatott. Mert megtette, Jézus Krisztus Istennek titkos tanácsát és akaratát megjelentette – javunkra, hogy világosságban éljünk, megnyugodjunk, békességet találjunk benne. Az 1600-as években, amikor a reformációt támadták, írta meg a tudós püspök, Geleji Katona István, a *Titkok titka* c. munkáját. Tudhatjuk, amit tudnunk kell. Nem hivatkozhatunk arra, hogy csak annyi az ismeretünk, amennyit érzékszerveink segítségével szereztünk. Könnyelműség erről beszélni, mert nem igaz, és tulajdonképpen az elől akarunk elbújni, akinek minden ember felelősséggel tartozik, Isten elől. Ne tegyük!

Tehát segítségünk az Úrtól jön, a Mindenhatótól. Ő teremtette meg a világot és minden bennelevők. Tulajdonát képezi, akkor is, mikor szembefordult vele, elpártolt tőle. Nem mondott le róla, ellátja az élethez szükséges javakkal, *gondviselő* jó Atyja szüntelenül. Gondja van testére és lelkére egyaránt. Ígéretére alapozni lehet, mert megteszi. Megígérte segítségét, meg is adja. Bármennyire reménytelennek látszik az emberiség, benne a magunk sorsa, Isten képes megmutatni, hogy „hat bajodból megszabadít, és a hetedikben sem illet a veszedelem téged... *megment téged.*” (Jób 5,19–20). És nemcsak bizonyos időre, hanem véglegesen. Az egész Ószövetség a nagy ígéretet tartalmazza, Isten eljön megváltani a világot, a benne hívők bizonyosan részesülnek ebben, mert befogadják. Sok helyen, egészen tisztán bejelenti, hogy teljes segítséget nyújt a bűnben vergődőknek kiszabadítására. Jön. Nem ebből a világból való, tőle érkezik. És az ígért beteljesedett. A hosszú várakozás, advent után csodálatos születés történt, Jézus Krisztusban maga Isten érkezett le a földre. Olyan nagy esemény következett be, hogy az valóságban végett vetett minden időnek, ahogy olvassuk: „*Bélt az idő*” (Mk 1,15). „Mikor pedig eljött az időnek teljessége” (Gal 4,4), eljött a segítség, a bűnből, elmúlásból a kiszabadítás, az ember visszaemlése Isten uralmába. Azóta világos, hogy az emberiség történetének ez a kettéosztó eseménye, mondjuk is: Krisztus előtt és Krisztus után. Krisztus előtt van mindenki, aki nélküle él, de után, azaz kegyelemben, aki hallja szavát: „Ímé az ajtó előtt állok és zörgetek; ha valaki meghallja az én szómat és megnyitja az ajtót, bemegyek ahhoz és vele vacsorálok, és ő énvelem.” (Jel 3,20) Mert „Minden beteljesedett, / Amit megígértetett” (95. ének). Azóta Lelkével közöttünk lakozik és jön, kész bejönni szívünkbe, mindennap velünk lenni a világ végezetéig.

Lesz világ vége. Mikor letelik a türelmi idő és Isten már nem vár tovább megtéré-sünkre. Akkor – nem tudjuk sem a napot, sem az órát – „eljö az embernek Fia az ő dicsőségében” (Mt 25,31), akkor „meglátja minden test az Istennek szabadítását” (Lk 3,6), „hogy Isten legyen minden mindenben” (1Kor 15,28).

Kibírjuk-e megpróbáltatásainkat, a világ gyötrelmét, állhatatosak tudunk-e lenni mindvégig? Isten vigasztal – vele minden lehetséges a hívőnek. Azért a mostani adventben, minden napon: „Szemeimet a hegyekre emelem. Honnan jön az én segítségem?” – s válaszoljuk hittel: „Az én segítségem az Úrtól van, aki teremtette az eget és földet”, Jézus Krisztusban megváltott követésére és az új ég, új föld öröklésére. Amen.

Berszán István

Középajta

A föld fegyverei helyett hadakozzunk Isten fegyvereivel

Alapige: Efézus 6,10–20

Bibliaalvasás: Lukács 18,18–27

Isten országának vannak akadályai. Ezek akár bennünk jelentkeznek, akár a világból támadnak reánk, nem apró göröngyök, nem apró botlások, hanem hatalmas erők. Pál figyelmeztetett minket arra, hogy nem vér és test ellen van nekünk tusakodásunk, hanem a fejedelemségek ellen, a hatalmasságok ellen, az élet sötétségének világbírói ellen, a gonoszság ellen, amelyek a magasságban vannak (12. v.). Azaz kozmikus harc folyik Isten országa, annak Királya és polgárai ellen, melyet a Jelenések könyve így ír le: „Látaték vala egy nagy veres sárkány, akinek hét feje vala és tíz szarva... és álla az a sárkány a szülőasszony elé, hogy... annak fiát megegye... és lón az égben nagy viaskodás: Mihály és az ő angyalai viaskodnak vala a sárkánnyal; és a sárkány is viaskodik vala az Ő angyalai” segítsége által (12,3–7). Aki az egyház és egyháztagjainak helyzetét világosan

akarja látni, annak ezzel a nagy csatával számolnia kell. Ez ellen a veszedelem ellen nekünk a harcot fel kell vennünk. Az Úr nem engedi meg a megalkuvást, sem a tétlenséget, hanem a sötétség világbírói ellen harcra szólítja a világosság fiait, az Ő választottjait. Azt mondja: Álljatok hát elő (14. v.), vegyétek fel az Istennek minden fegyverét (13. v.) és álljatok ellen neki. Jegyezzük meg tehát, hogy bár a békesség fiai vagyunk és a békesség királyának országába vágyakozunk, nem maradhatunk tétlenek, ha lelkiünk, vagy gyülekezetünk veszedelembe jut. Ilyenkor lelkiünk védelméért is, hitünk tisztaságáért is, az ige hirdetéséért is, Isten országa eljövételéért is küzdenünk kell, másként elpusztulunk. A küzdelem kimenetele, ha azt komolyan vesszük, biztos.

Elsősorban azért biztos, mert a támadó ellen van fegyverünk. Igaz, hogy nem atomfegyver, nem támadó rakéták, hanem lelki fegyverek. Ilyen fegyver az igazlelkűség, a békesség evangéliuma, a hit pajzsa, az idvesség sisakja és az Isten beszéde. Látszólag mennyire eltörpülnek azok a bajkeverő, a népet támadó fegyverek mellett és mégis mennyivel határozottabbak mint azok, mert amíg azokkal pusztítanak, az evangélium örömet hirdet. Ott jóakarát, békesség terem. Az igazlelkűség rendet teremt az emberek között. A hit pedig tiszta életet és reménységet ad. Ha az egyház ezeket a mennyei fegyvereket előveszi és életét ezekkel körülbástyázza, a pokol kapui sem vehetnek rajta diadalt.

Másodszor a küzdelem vége azért is biztos, mert nem vagyunk elhagyottak. Ha Pál itt nem is említi meg, más helyen határozottan állítja, hogy mellettünk van Krisztus, az életnek Fejedelme, a békesség Királya és Ő megvédi egyházát és diadalra juttatja Isten országát. Ő aki a keresztfához szegezte a bűnt, legyőzte a halált és megszerezte az üdvösséget, a mi bajainkat el tudja hártani, Isten országát is el tudja hozni.

Ezért mondja a Római levélben, hogy senki sem szakaszthat el minket Annak szerelmétől, aki meghalt, aki feltámadott, Aki Isten jobbán van és Aki esedezik is érettünk. (Róm 8,34–35).

Pál apostolra hivatkozva, mi a győzelem érdekében két dolgot tehetünk: Először is vigyáznunk kell az egész gyülekezetre, mint ránkbizottakra. A vigyázás itt azt jelenti, hogy figyelni kell a támadásokat, és ahol bajban van a hit, bajban van a béke, bajban van a szeretet, oda kell vinni a védelmi fegyvert, az evangéliumot, és azt addig kell hirdetni, amíg a bajban levő Isten Lelkével meg nem telik és meg nem újul. Másodszor pedig, ha ez az egymásért való vigyázás kevésnek bizonyul, akkor imádkozni kell úgy, ahogy Pál ajánlja: minden imádsággal és könyörgéssel imádkozván minden időben a Lélek által minden szentekért (18).

Az imádság idején Isten kezébe tesszük életünket, ott pedig olyan védett helyen van, ahova nem juthat el az ellenség semmiféle támadása. Ámen.

Reményik Sándor

Templomok

Én csak kis fatornyú templom vagyok.
Nem csücsíves dóm, égbeszökkenő,
A szellemóriások fénye rámragyog,
De szikra szunnyad bennem is: Erő.

S bár irigykedve holtig bámulom
A dómok súlyos, drága titkait,
Az én szívem is álmok temploma
És Isten minden templomban lakik.

A Genezáret partján

Bustya Dezső

Marosvásárhely

A hazafelé tartók hálaéneke

(Nyugalmazott lelkészek találkozájára)

Alapige: Lukács 2,25–30

Kedves Testvéreim!

Öreg embert ritkán szoktak *irigyelni*. Tapasztaljuk, hogy inkább a fiatalság felé fordulunk, irigy szemmel. „Ennek könnyű, ez előtt még ott áll az egész élet, még minden lehet belőle.” Az ifjú felfelé, a csúcstól halad, az idős pedig lefele tart. Érthető, ha az ifjú reménytelen, derűs kedélyű, optimista. De az öregek között nagyon ritka az ilyen. Inkább morogva, megkeseredett, csalódott emberekkel találkozunk közöttük.

Még – Uram bocsá! – a nyugalmazott lelképásztorok között is. Évente figyelemmel kísértem azokat a kérésüket, amelyeket nyugdíjazásukat kérő szolgatársak küldtek az Igazgatótanácsnak. Ritkaságszámba ment, ha valaki egyszerű megnyugvással azt írta: eljött az idő, hogy visszalépjek. A beadványok többségéből áradt a csalódottság, a rezignáció, a megkeseredés. Gyakran vallattam a szívemet: vajon olyan kiégett, csalódott, megkeseredett ember leszek öregségemre én is, mint több, szolgálatban megfáradt, megtört lelképásztor testvérem? Kértem Istent, hogy ne így legyen. Ilyenkor mindig eszembe jutott a felolvasott iige: *Simeon éneke*. Hol megszégyenülten, hol megvigasztalódva olvastam.

Irigyeltem az öreg Simeont, mert *énekelt*. Nem afféle bús dalt, amilyen a mi dalaink között az öregek éneke. Nem amolyan „Deres már a határ...”; nem azon kesereg, hogy ennek a földi létnek mi minden öröme marad el az úton, milyen kicsire zsugorodik az élet. *Simeon éneke a kiteljesedés felé haladó ember örömteli dala*. Hátha ez az ének a miénk is lehetne?! Mi az öreg Simeon életének és énekének a titka? Igénkből azt a feleletet kaptam, hogy Simeont három dolog élte és tette boldoggá.

1. Simeon először is „igaz istenfélő” volt és „szentlélek vala őrajta.” Bizony, ez nagyon jó indulás. Sokkal több, mintha azt olvasnánk, hogy jómódú családból származott, szülei vagyonosak voltak. Többször hallunk ilyeneket, annak jól megegyentették az útját. Már a teológiai felvételre autóval ment; mindig bőségesen volt zsebpénze... Sok dologért irigyelhetnek manapság valakit, többnyire evilági, múlandó dologokért. De a Simeon kincse maradandó volt. Be jó lenne, ha mi magunk sem valami földi dologban, hanem Istenben keresnénk gazdagságunkat. Lukács evangélista jegyezte le a *bolond gazdag* történetét is, amelynek végső üzenete az, hogy „Így van dolga annak, aki kincset takar magának, és nem az Istenben gazdag” (Lk 12,21). Szentlélek tesz bennünket a mennyei, örökkévaló kincsek birtokosává. Akin ugyanis megnyugszik Isten Lelke, az a hála gyümölcsét termi. Szentlélek gyümölcse olyan bőséges, hogy abból bőven lehet osztogatni egy életen át, sokaknak.

Kérdezzük a szívünket: valóban Istenben gazdag életre törekedtünk, másoknak szolgálatára, vagy magunknak igyekeztük összekapargatni legalábbis egy nyárspolgári, kényelmes életre valót? Tudunk-e mindenekelőtt Istennek országát és az Ő igazságát keresni, abban a hitben, hogy minden egyebet ráadásaként kapunk? Vagy pedig hitetlenül mondogattuk másokkal együtt, hogy „lélek, lélek, de miből élek?” – Simeon szíkölködés nélkül megélt Isten asztaláról. Beigazolódott az, amit már a nevében hordozott, *Si-*

meon ugyanis azt jelenti: meghallgattatás. Naponként válasz jött a hálaadására és könyörgésére. Tapasztalta, hogy Isten örül, ha adhat, ha van hálás szívű elfogadó. Így tapasztaltuk ezt életünk során mi is?

Hogy „igaz és istenfélő” volt, az azt teszi, hogy Istennel és emberekkel való kapcsolata zavartalan volt. Szívből törekedett a *szereetet nagy parancsolatának* a betöltésére. Ha magamat vizsgálom, amikor a megtett útra visszanézek, csak szégyenkezni tudok. Istentélelmem nem terjedt annyira, hogy a *Gazdám*at minden körülmények között méltón és igazán képviseltem volna. Többször hangzott el fülem hallatára istenkáromló beszéd anélkül, hogy a gonoszul szólót megfeddtem volna. Pedig jól tudom: egy nyomorult kutya is legalább megugatja azt, aki az urát bántja; én meg hallgattam, néma eb voltam. Bezzeg nem maradtam adós a szóval, ha engem ért sérelem. Lassanként, türelmesen nevelgetett rá Isten arra, hogy az én igazságom több legyen az írástudók és farizeusok igazságánál. Ne feleljek bántással a bántásra. Ha eddig el is jutottam, a másik mérföld: „Jót tegyek azokkal, akik titeket gyűlölnék”, már nehezemre eset... Baj van mind az istentélellemmel, mind az igazságommal. Ha öregségem előttem álló napjaira gondolok, csak egyetlen törekvésre méltó célt látok magam előtt: tovább kell gyarapodnom az istentélelemben és az igazágban...

2. Másodszer azt olvassuk Simeonról, hogy *„várta az Izráel vigasztalását”*. Ez nyilván a Messiás-várást jelenti. Simeon előtt is várták, számtalan nemzedéken át, a megígért Szabadítót. De ez a szent öreg abban a boldogságban részesült, hogy ez a várakozás *éppen az ő életének idejében teljesezett be*. Olyan várakozása volt az öreg Simeonnak, amely beteljesedett.

Itt megint több nyugdíjas testvéremre kell gondolnom. Ha csalódottságuk, megkeseredettségük okán töprengek, arra a következtetésre jutok, hogy *valamit vártak, ami nem jött el, nem teljesezett be*. Valahogy úgy gondolták, ennyi nekem is jár az élettől; ennyi meg ennyi nehéz küzdelem, szolgálat után. Többnyire tovább tekintettek azon, hogy van szerető hitvesem, aki minden gondomban hűségesen osztozik; vannak hálás gyermekeim, akik nem taszítottak el, nem feledkeznek meg rólam öregségem napjaiban. Valami mást, többet vártak – és ez a többet *nem jött be*. Többnyire nem építhették föl a maguk kacsalábon forgó kis palotáját, nem választották meg ilyen vagy olyan tisztségekre őket; nem méltányolta munkájukat sem a presbitérium, sem a gyülekezet, sem az egyházkörnyezet. Néhány hónappal ezelőtt olvastam egy ilyen megkeseredett levélben, hogy az egyik erdélyi plébános nyugdíjba vonulása alkalmából maga a pápa küldött köszönő levelet... de bezzeg az erdélyi lelkipásztor hűséges szolgálatát senki sem köszöni meg... Az írója megfedkezett arról, hogy Urunk szerint: ha mindent megcselekedtetek, akkor is azt mondjátok: csak azt tettük, ami kötelességünk volt. Az a baj, hogy olyant várunk, amit *Krisztus nem ígért az Ő követőinek*. Schol sem mondja ugyanis azt Urunk, hogy mindenkor tanítványainak különb sorsa lesz e világon, mint Neki volt. Sőt, ezt mondja: „E világon nyomorúságotok létszen...” Ám ezt is hozzáteszi: „De biztatok, én meggyőztem e világot!”

Kedves Testvéreim, ha eddig nem tanultuk volna meg, hátralevő földi napjainkban tanulgassuk, hogy Isten gondviselése azt jelenti, hogy *Ő nem a mi igényeinket, hanem a szükségjeinket* tölti be. Nem azt adja, amit mi várunk. Hanem azt, amire Szentfelsége szerint szükségünk van. De azt aztán mindenkor megadja. És ezért mindig hálások lehetünk. Zsörtölődő, elégedetlenkedő élet helyett Isten gyermekeinek háládatos, csendesen örvendező életét élhetjük!

3. Ezt húzza alá a harmadik üzenet, amit az Ige Simeonról mond: „És kijelentetet néki a Szent Lélek által, hogy addig halált nem lát, amíg meg nem látja az Úrnak Krisztusát.” (26. v.) Testvéreim, amit mi tűzünk ki magunk elé, az gyakran nem úgy történik.

Amire nagyon vágyakozunk, az többnyire *nem jön be*. De amit Isten ígér, az mindig beteljesedik. Simeon nem halhatott meg addig, amíg karjában nem tartotta az Életet, a testé lett Isten Fiát. És boldogan énekelhette magasztaló énekét: Most már elmehetek, elbocsáthatod, Uram, a te szolgádat... Ennél többet e földi létben már nem kaphatok. „*Látták szemeim a te üdvösségedet.*” (30. v.)

Szabad megkérdezni, Testvéreim, hogy mi a helyzet a mi *látásunkkal*? Bizony, többé-kevésbé megromlott. Mind többen viselünk szemüveget, hogy lássunk, mégis fokozatosan tovább gyengül a szemünk, romlik a látásunk. Ezzel úgy vagyunk, mint a *külső és belső* emberünkkel. Az Újtestamentum tanítása szerint a külső egyre romlik, de közben a belső épül. Jó, hogyha így történik. A külső dolgok, még szeretteink arcvonásai is el-elhomályosodnak. De közben tisztul a lelki, a *belső látásunk*. Nagyon jó, ha valaki így tekinthet vissza eltűnt ifjúságára, érett korára, egész életére...

Látjuk-e Krisztust a múltunkban, a jelenünkben? Mennyi szenvedésen, kétségen, küzdelmen és nyomorúságon áthozott! Míg mi karjainkkal átöleltük Őt, valójában az történt velünk, mint a legendás Christophorusszal: nem mi vittük Őt, hanem Ő hordozott bennünket. Mindenütt ott volt, az életünk minden pontján.

A költő szép beszédében arról vall, hogy „Míg az ember boldog nem volt, Addig meg sem halhat...” (Petőfi Sándor: *Bolond Istók*). Nem biztos, hogy ez így van; mindenesetre attól függ, mit ért valaki *boldogság* alatt... Istent látni boldogság, mert Urunk a Hegyi Beszéd boldogmondásaiban ezt ígérte!

E földi, arasznyi létünkben bizonyára csak a nyomait láttuk az életünkben, a gyülekezetünk, a népünk, meg a világ életében. Mégis boldogan valljuk: Itt járt Isten! Persze, csak tükör által, homályosan láthattuk, akár Mózes a sziklahasadékban. De ígéretünk van, hogy egykor szemtől szembe fogjuk meglátni Őt. Riaszt-e még a halál félelme valakit is? Gondoljunk mindig Isten legnagyobb ajándékára: „Aki az Ő tulajdon Fiának nem kedvezett, hanem Őt mindnyájunkért odaadta, mi módon ne ajándékozna Vele együtt mindent minékünk?”

Vegyük át Simeon énekét. Édesbús-panaszos dalaink helyett énekeljük a hazafelé tartók hálaadó énekét! Ámen.

Reményik Sándor

A szőnyeg visszája

Kétségbe esem sokszor én is
A világon és magamon,
Gondolva, aki ilyet alkotott:
Őrülden alkotott s vakon.

De aztán balzsamként megnyíhít
Egy drága Testvér halk szava,
Ki, míg itt járt, föld angyala volt,
S most már a mennynek angyala:

„A világ Isten-szötte szőnyeg,
Mi csak *visszáját* látjuk itt,
És néha – legszebb perceinkben –
A színéből is – – *valamit.*”

Alkalmi prédikációk

Ifjúsági bibliaóra

Móra László Tibor
Kajántó

Erkölcsei tartás vagy szabadosság?

Alapige: 1Péter 2,15–16

A keresztyén mivolt valamikor erkölcsi tartást jelentett, és jelent ma is a világban. Ezt azzal indokolják, hogy akik hisznek Istenben, azok félnek is tőle. Mások szerint a keresztyénség egyáltalán nem jelent erkölcsi tartást, mert aki keresztyén, pont olyan hűsvér ember mint akárki más, és ezért épp úgy ki van téve minden földi csábításnak és kísértésnek mint mások, és sokszor enged is neki. Ezzel pedig nagyobb bünt követ el, mert tudja, hogy mit szabad és mit nem, mindez ellenére mégis a rosszat választja. Ha az állításokat megnézzük, akkor mind a kettőben van igazság. Hogy azonban közelebb kerüljünk hozzá, az állításokat egy kicsit meg kell változtatni. A keresztyénséget helyettesíteni kell a hittel. Az erős hit tényleg képes erkölcsi tartást adni, és így az ember példát tud mutatni. Másfelől pedig a hívő ember nem zárhatja el magát az őt körülvevő világtól, nem élhet hermetikusan zárt keresztyén életet, nem lehet remete valahol a pusztában. Így állandóan ki van téve a kísértésnek, úgy, ahogy – egy példával élve – az ember ki van téve például annak, hogy az utcán járva megfertőződhet. A baktériumokat, kórokozókat nem tudjuk elkerülni, bármennyire is szeretnénk. A nagy kérdés azonban az, hogy hogyan lehet legyőzni a kísértéseket, hogy ne váljon ellenpéldává a Krisztust követő, hanem igenis váljon példává.

Azonban ott lehetnek a mindennapi életből vett ellenpéldák: alkoholisták, kábítószeresek, káromkodók, agresszívek stb. Ha megnézzük a gyülekezeteink életét, akkor sajnos meg lehet állapítani, hogy ezek az ellenpéldák megtalálhatók a mindennapi életben. A gyülekezet egy olyan heterogén közösség, ahova mindenki a maga saját életével és hátterével jön. Sokszor mi emberek nem tudjuk megérteni a másikat, és csak ítélni tudunk fölötté. Elítéljük azt, aki nem tud első perctől beilleszkedni egy már hagyományokkal rendelkező kisebb vagy nagyobb közösségbe. Tulajdonképpen ez is egy ellenpélda, ami az erkölcsi tartás hiányára utal.

A mai ige arra próbál választ adni, hogy mint keresztyén ember, hogyan lehet tartásom, hogyan tudom megmutatni a világban azt, hogy só és mécses vagyok (Mt 5,13–16).

Ha az ige előtti tágabb szakaszt nézzük, abban az apostol arra inti olvasóit, hogy életük legyen példa a pogányok előtt. Bármilyen történik, még ha az életük veszélyben is van, ha gonoszt is mondanak ellenük, legyenek igazi gyermekei az Úrnak. Nagyon nehéz ezt a gyakorlatban megvalósítani. A mindennapi élet élesen rácsúfol erre. Az ösztön vagy tudatalatti – lehet bárminek nevezni –, sokszor erősebb, mint a hit.

Hogyan lehetséges mégis a só és mécses mivoltának megjelenítése az életben? Ha figyelmesen elolvassuk az ígét, akkor ott két hangsúlyos szóval találkozunk. Az egyik a jó cselekedet, a másik pedig a szabadság. Nagyon sarkítva a következőket lehet ezekről elmondani:

– **Jót cselekvés.** Az erkölcsi tartást azok a cselekedetek adják, amelyek Isten akaratának megfelelőek (pl. Gal 5).

– **Szabadság** (a szó eredeti jelentése az a kötelektől, rabszolgaság kényszerétől mentes állampolgár, aki ezt akár születés, akár felszabadítás révén birtokolja). Az igazi tartást az adja, hogy a keresztyén ember tudja teljes meggyőződésével, hogy ebben a világban semmi nem köti őt. Egyedül Istennek tartozik elszámolni cselekedeteivel. Ő az, aki kimondja majd a végső szót.

Közelebről megvizsgálva a dolgot azt lehet mondani, hogy az igazi erkölcsi tartást a kereszt szabadsága adja. Ilyen tartás volt például Péter életében, amikor kiállt a főtanács előtt (ApCsel 4), István vértanú esetében, aki vállalta a halált (ApCsel 6,8–7,60), Pál esetében, a filippi börtönben, ahol megalázva és megverve, láncok között énekekkel és imádsággal dicsérte Istent (ApCsel 16,25–40), hogy csak néhány példát említsek a Szentírásból. De lehet sorolni a példákat az egyháztörténelem távolabbi és közelebbi múltjából is. A reformátorok, a gályarabok, a börtönt megjárt lelkészek.

Igaz, hogy Isten napjainkban nem ilyenfajta tartást kér az övétől. Nem így, ennyire direkt módon tör ránk a veszedelem, hanem nagyon alattomosan. Sokszor az ember észre sem veszi, hogy csapdába esett, hogy megkötözött lett. Itt kell megközelítenünk a mai téma második részét, a szabadosságot. Mit jelent ez tulajdonképpen? Azt az erkölcsi lazulást, ami a mai világban megjelent. A fiatalok – mint már mondtam – nem élhetnek remete életet. Részesei és résztvevői a társadalomnak. Így ki vannak téve áramlatainak és hatásainak. Sajnos azt lehet megállapítani, hogy a rosszra mindig fogékonyabbak az emberek, mint a jóra. Elég egy kicsinyke félrelépes, és nagy bukás lehet a vége. Ami meg tud védeni a bukástól, nem más, mint a Krisztusba vetett hit. Az a bizonyos ismeret és szívbeli bizodalom, amely szerint tudom, hogy Isten kezében van az életem, és a kereszt vére az én számomra is elhozta a szabadulást. Ez azonban nem kell felsőbbrendűvé tegye az embert, hanem még alázatosabbá. Mert az igazi tartást az adja az életben, hogy én, a megváltott ember szolgálni tudok felebarátomnak.

Vitaindító kérdések

– Érezhető-e a Krisztus által kapott szabadság az életben vagy csak üres szólamként hangzik el?

– A keresztyén ifjú tud-e a mai társadalomban só és mécses lenni? (Leszűkítve a kérdést: iskolai, munkahelyi környezetben meg tudod-e mutatni, hogy te keresztyén vagy, vagy engeded, hogy sodorjon az ár.)

– Mennyire befolyásolhatja a média a szabados életet?

Presbiteri órára

Makkai Dénes

Magyarpéterfalva

Vágyódás Isten hajlékába

Alapige: Zsoltárok 84,1–13

Bibliolvasás: 5Mózes 28,1–13

Ha van a Szentírásban olyan könyv, amelyben az emberi élet minden problémájára megoldást találhatunk, akkor a Zsoltárok könyve kétségtelenül ezek közé tartozik. Minél többször olvassuk, annál inkább rájövünk arra, hogy akár örömünk van, akár bánatunk, éljünk békeességben, vagy üldöztetésben, legyen szenvedésünk, legyen nyugalomunk, biztosan találunk egy zsoltárt, amely kifejezze lelkiállapotunkat. Sokszor érezzük, hogy ne-

hezen találjuk a szavakat érzéseink kifejezésére, nehezen megy az imádkozás. Ilyenkor mindig szívesen nyúlunk a Bibliához és fellapozzuk a Zsoltárok könyvét. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a Zsoltárok könyve a legkövetkezőbb imádságos könyv.

Alapigénk is egy imádság, zárandokzsoltárnak is nevezik. A templomba tartó ember hálaéneke. A jeruzsálemi templom felé haladva énekelték ezt a zsoltárt Izráel fiai, amikor eléjük tárult az épület látványa, ami erre a hálaénekre készítette a zárandokokat. Ugyanakkor ez a zsoltár több mint imádság: kiábrázolása annak az útnak, amit be kell járnunk életünk mélységétől az istentisztelet áldásáig. Három „fokozata” van ennek az útnak: 1. *az istentisztelet utáni vágy*; 2. *erőgyűjtés az istentiszteletre*; 3. *az istentisztelet áldásainak felismerése*.

1. Vágyakozás

A zsoltár teljes üzenetét meghatározza a 3. vers, amelyben így szól a zsoltáros: „*Kívánczik, sőt emésztődik lelkem az Úrnak tornáca után; szívem és testem ujjongnak az élő Isten felé.*” Kétségtelen, hogy a zsoltáros őszintén vágyódik az Isten házába.

Mivel magyarázható ez a vágyódás? Azt gondolom, akkor értjük meg igazán ezt a lelkiállapotot, ha figyelembe vesszük, hogy Izráelben egyetlen templom volt, a jeruzsálemi, és a zsidó embernek egy évben ritkán adódott alkalma arra, hogy megjelenjen Isten házában. Nagyon sokan csak az évi, három főünnep egyikén vehettek részt az istentiszteleti szertartáson, mivel több napig tartott Jeruzsálemig az útjuk. Így nem elképzelhetetlen, hogy valósággal *éhezték és szomjúhozták a templomot és az istentiszteleti alkalmakat*. Mindezt összevetve meg kell látnunk, hogy ez a vágyódás nekünk is figyelmeztetés, akiknek nem kell egy évet várnunk, míg istentiszteletre mehetünk, nem kell napokat utaznunk, hogy elérjünk a templomba. Nekünk számtalan alkalom adatott, hogy a zsoltárosnak ezt az élményét átélhessük. De épp ez a számtalan alkalom és lehetőség vezet oda, hogy nem tudjuk igazán értékelni az istentiszteletek lehetőségét, hogy elhanyagoljuk az azokon való részvételt, hiszen ha egy vasárnap ki is maradunk, arra gondolunk, hogy a következőn, vagy az azután valón bepótolhatjuk. Ha pedig sikerül jelen lennünk, akkor testi-lelki fáradtsággal, fásultan ülünk be a templompadba, mintha semmi mást se várnánk csak azt, hogy elteljen az az egy óra. Pedig igazából ezzel a szívbeli vágyódással érdemes istentiszteletre jönni, úgy ahogy Jézus Krisztus is mondta a Hegyi Beszédben: *éhezve és szomjúhozva az ige igazságát* (Mt 5,3). Sokszor panaszkodunk, hogy üres szívvel tértünk haza az istentiszteletről, hogy semmit sem kaptunk az igehirdetéstől. Ez elsősorban annak az embernek az érzése, akit a megszokás, a hagyomány, a „valahol el kell tölteni az időt” gondolkodásmód vezet a templomba. Aki viszont úgy nyit be a templomba, hogy szívében vágyódik az Ige után, *emésztődik az istentiszteletért*, az nem fog üres érzésekkel hazatérni. A hangsúly nem is azon van, hogy hányszor adódik alkalma az embernek részt venni az istentiszteleteken, hiszen itt nem „normateljesítésről” van szó, hanem azon van a hangsúly, hogy az ember kihasználja-e az adódó alkalmat és lehetőséget, és ha igen, akkor azt milyen lelkiállattal teszi: fásultsággal, vagy vágyódással?

De valójában mi ébresztette fel a zsoltárosban ezt a vágyódást a szent hely után? Mit jelentett számára a templom? A 4. versben ez áll: „*A veréb is talál házat, és a fecske is fészket magának, ahová fiait helyezhesse, – a te oltáraidnál, oh Seregeknek Ura...*” Több volt számára a templom, mint csupán egy impozáns épület, vagy egy nemzeti kincs. A templom számára menedékhely, az oltalmazó Isten megtapasztalásának helye volt. A biztonságot és az otthont jelentette számára ez a hajlék. Ha még a madaraknak is menedékhelyet jelentettek a templomhoz tartozó építmények, mennyivel inkább menhely ez az ember számára. Hogy mennyire menedékhely szerepe volt a templomnak, azt

mi sem igazolja jobban, mint a menedéjog törvénye Izráelben, amely szerint az oltárnál tilos volt bántalmazni az ártatlanul üldözöttet.

Ahhoz, hogy az istentisztelet áldásáig eljussunk, azt mondtuk, hogy annak első lépése a vágyakozás. Ide kíváncozni igazából az tud, aki a templomban nem az épületet, mint olyat látja, hanem az Istennel való közösség helyét, azt a helyet, ahol az embernek menedéke van, oltalma van, amit senki más nem adhat meg, csak egyedül Isten.

2. Erőgyűjtés

A vágyódás mellett még szükség van valamire, hogy Isten hajlékába eljussunk: az akadályokat leküzdő erőre. Sok akadályt kell áttörnie az embernek addig, amíg a templomban megjelenhet. Lótunk-futunk hat napon át, hogy több legyen, mint amennyink van, s a hetedik napon pedig kifáradva rogyunk le, mert nem vagyunk megelégedve az elért eredménnyel. Máskor meg túl nagy luxusnak tartjuk azt, hogy egy vasárnap délelőtt templomba járásra pazaroljuk szabadidőnket. De lehet, hogy betegágyhoz kötöttségünk akadályozza meg az istentiszteleten való részvételünket. Van, aki bánatába, gyászába merülve, reményt veszelve nem látja az istentisztelet lehetőségét. Sorolhatnánk még ezer meg ezer olyan akadályt, ami elveszi erőnket, kedvünket a templomba menéstől. A lényeg az, hogy ezek az akadályok léteznek, és nekünk le kell küzdenünk ezeket. Ezért mondtuk, hogy az Isten elé vezető út második „lépcsőfoka” az *erőgyűjtés*.

„*Boldog ember az, akinek te vagy erőssége, s a te ösvényeid vannak szívében.*” (6. vers) Boldog az az ember, aki a sok akadály ellenére elhatározza magát a „zarándoklatra”. Boldog, aki le tudja győzni a gátakat. Hogy miért boldog? Azért, mert Istentől kapja ehhez az erőt. Az Istentől kapott erő, mint áldás csak előjele annak az áldásnak, amiben az ember egy istentiszteleten részesülhet. Még a *Siralom völgyében* is, ahol a zarándokoknak a vízhiánnyal küszködve kellett áthaladniuk, amíg a jeruzsálemi templomhoz értek, megtapasztalhatták az áldást adó Isten jelenlétét. Isten kegyelme által még a sivár hely is forrássá válik. A járhatatlannak tűnő utakat is képes az ember megtenni, ha azon végig kíséri Isten erőt adó áldása.

De hogyan adja Isten ezt az erőt? „*Erőről erőre jutnak, míg megjelennek Isten előtt a Sionon.*” (8. vers) Ebben a mondatban két szó fejezi ki Isten segítségének módját: *erőről erőre*. Itt az Ige nem arról beszél, hogy az ember előtt Isten megszüntetné a templomba érkezés akadályait, hanem erőhöz erőt kap az ember az akadályok leküzdésére. Mindig annyi erőt kapunk, amellyel egy-egy lépést tehetünk Isten felé. Erőgyűjtésünk sok kis kintartásból, óráról órára való kintartásból és sok kis kísértésből, a napi kísértések feletti győzelemből áll, amelyek mögött mindig ott kell tudnunk Istent. A Tőle kapott erő nélkül még arra is képtelen az ember, hogy hozzá megérkezzen, hiszen Ő az erőforrás.

3. Az istentisztelet áldása

Aki tud vágyódni az istentisztelet után, aki megtapasztalja, hogy honnan kapja az ehhez szükséges erőt, az megtapasztalja azt is, amit a zoltáros így fogalmaz meg: „*Mert jobb egy nap a te tornácaidban, hogysesem ezer másutt...*” Egy nap – ezer nap: hatalmas különbség. Jobb egy napot Isten hajlékában tölteni, mint ezer napot máshol, állapítja meg a 11. vers. Itt a hangsúly nem is annyira a számokon van, mint inkább azon, hogy kifejezze az istentiszteleten eltöltött idő értékét szemben a máshol eltöltött idővel. Természetesen olyan emberről van itt szó, aki *vágyódott* Isten házába, tehát nem csak külsőleg, hanem lélekben is jelen van az istentiszteleten. Az ilyen ember megtapasztalja, hogy több áldása van annak az időnek, amit az ember Isten közösségében tölt el, mint ezer annyi, Isten nélkül leélt időnek. Luther Márton mondta: Minél több a dolgom, annál töb-

bet imádkozom. Nagy életműve erre az arany szabályra épült, s mint tudjuk, sikeres volt ennek az arany szabálynak az alkalmazása.

Ugyanezt fejezi ki a mondat második fele, amelyben a zsoltáros az istentisztelet helyét értékeli: „*Inkább akarnék az én Istenem házában küszöbén ülni, hogysem lakni a gonosznak sátorában!*” Jobb a templom ajtaja előtt állni és várni a bebocsátást az istentiszteleti közösségbe, mintsem otthon érezni magunkat a gonoszok közösségében. Inkább legyünk ajtónállók, félrehúzódkók az Isten házában, mint főhelyre kerülni a bűn fészkeiben.

Aki csak *egy napot* is eltölt az istentisztelet közösségében, még ha *ajtónállóként* is van jelen, a legnagyobb áldásban lesz része: megismeri, hogy Isten *nap és pajzs*. Mit jelent, hogy Isten maga a Nap? A Nap biztosítja az életet a földön. Sugarai melegétől sarjad ki minden és kel életre. Így a zsoltáros számára Isten maga az *élet forrása*. Nemcsak az erőt kapjuk tőle, hanem magát az életet is, s annak minden áldását. De Ő pajzs is. A pajzs védi meg az embert minden támadástól, fegyvertől, tehát biztonságot nyújt viselőjének. Így Isten nemcsak életforrás, de Ő a mi *életünk védelmezője* is, aki elől és hátul körülzár minket, és fölöttünk tartja védelmező kezét. (Zsolt 139,5)

Ahhoz, hogy mi is megtapasztaljuk Isten éltető és gondviselő áldását, el kell indulnunk azon az úton, amely az iránta való vágyódáson és az általa nyert erőn át vezet el a vele való közösségbe. Ámen.

Rádioprédikáció

Bányai László

Bukarest

Vasárnap, az Isten napja

Alapige: 2Mózes 20,8–11

Isten a negyedik parancsolatban a nyugalom napjának megszentelését várja el tőlünk. E parancsolatnak igen tág hatósugara van: kiterjed emberre-állatra egyaránt, mindazokra, akik csak Izráel „kapuin belül” tartózkodnak. Az utóbbi kifejezés városkaput jelent, tehát minden lakott hely, minden település lakóira vonatkozik.

A teremtés hét napja egy teljes időperiódust jelent, ahol Isten a hetedik napon az áldó és megszentelő szó kimondásával áment mondott a teremtésre. A „sabbat” a célhoz érésnek, a tervbe vett munka jó véghezvitele utáni megnyugvásnak a napja lett. A hetedik nap jelentősége nemcsak a munka abbahagyásában, a pihenésben áll. Isten megáldotta és megszentelte azt. Ennek az áldásnak és megszentelésnek az átélésében lesz igazi ajándék a nyugalom napja. Ismeretes, hogy a keresztyénség Krisztus feltámadásának a napját, a vasárnapot szenteli Istennek.

A keresztyén ember számára a vasárnap a megnyugvás napja. Ez a megszentelt nap, az imádkozás napja is, a gyülekezet közösségében. A felénk hangzó, személyes kérdés ezen a napon így szól: mit csináltunk a vasárnapjainkkal?

A vasárnapok életünknek hetedrészét képezik. Aki hetven évet megért, az tíz évre tekinthet vissza, ami csupa vasárnapokból állt. Már a hétéves gyermeknek is egy egész évet kitevő vasárnapok állanak a háta mögött. Mit tettünk a vasárnapjainkkal?

Amilyen a vasárnapod, olyan a hétköznapod – mondja egy közmondás. A munka és nyugalom közötti arányt a teremő Isten bölcsen elrendezte. A szorgalmas munka előfeltétele a jó nyugalomnak, a jó nyugalom erőt ad a szorgalmas munkára. A nyugalom, a hétköznapos munka után, Isten ajándéka. Gyógyító és óvó eszköz, testnek és léleknek egyaránt.

Egy középkori keresztyén bölcs ezt mondta: „a vasárnap olyan szép, mert ezen a napon »ráér« az ember mindenkit szeretni”. Az ilyen vasárnapok nagyon értékesek, olyanok, mint az örök nyugalomnak, a mennyek országának előízei.

Ami a vasárnapot legjobban megszenteli – a keresztyén világban –, az az evangélium hirdetése, ami főleg ezen a napon történik. Jó, ha ezeken az alkalmakon egymásért is imádkozunk. Imádkozunk tehát az egyházak megújulásáért, hogy együtt tehessünk bizonyosságot és szolgálhassunk a világban. Imádkozunk, hogy békéltető szolgálatunk ne gyengüljön meg és ne vesszen kárba amiatt, hogy megosztottságunk következtében szavunk nehezen hallható. Azokért imádkozunk, akik örömmel és hálaadással, bátorsággal és határozottan tesznek bizonyosságot az igazság mellett. Imádkozunk a békesség lelkéért, minden népek között és Isten szabadításáért a szenvedések és veszélyek között; nagyobb hitért és mélyebb szeretetért.

A vasárnap tulajdonképpen már szombaton este elkezdődik. Az ószövetség népe is azt cselekedte, hogy a családfő már péntek este meggyújtotta a „szombati lámpát”, aminek csak huszonnégy óra múlva volt szabad kialudnia. A keresztyén házakban is jó lenne, ha már szombat estével betérne az ünnepi hangulat! Föl kell gyűjtanunk a szeretet világitó mécseseit! Ahol erre meg van az akarat, ott megtalálják az utat is.

Tanulságos azon édesanya oktatása, aki rigmosus szavakkal így intette gyermekét: Szóla Isten réges régen: / Hét nap vagyon minden héten; / Hatot nektek általadok, / Hogy serényen dolgozzatok. / De vasárnap az én napom, / Szent ígémet akkor adom; / Szenteljétek meg e napot, / Járjátok hűn a templomot. / Legyen ki-ki jó és kegyes, / Isten iránt engedelmes; / Gyermekem, hát gondoldj arra, / Vasárnap az Isten napja! Amen.

Keresztelési igehirdetés

Kovács Ferenc

Szatmárhegy

Hogy Krisztus kiábrázolódjék rajta

Alapige: Máté 28,18–20

Ez örömteli órában a gyülekezet közösségében a keresztség sákramentumában részesítettjük ezt a kisgyermeket, kit féltő örömmel hoztatok el az Isten házába.

A sákramentum latin eredetű szó és szentséget, Isten számára elkülönített jelet. Hitvallási iratunk, a Heidelberi Káté: *Mik a sákramentumok?* – kérdésre ezt feleli: „Látható szent jegyek és pecsétetek, melyeket Isten azért szerzett, hogy az azokkal való élés által az evangélium ígérését velünk annál inkább megértesse és megpecsételje, tudniillik azt az ígérését, hogy Ő Krisztus keresztfán való egyetlen áldozatáért, kegyelemből közülünk kinek-kinek bűnbocsánatot és örök életet ajándékoz.” (66. kérdés)

Krisztus Urunk két sákramentumot szerzett, melyek közül most e kisgyermeket a *keresztségben* részeltetjük, mert Isten Fia e gyermeket is kiválasztotta és elpecsételi a maga számára.

Mai időben az édesanyák többnyire kórházban szülik meg gyermeküket. Egyszerre többen is vannak a szülészeten. Mihelyt megszületik a gyermek, a nővér a gyermek és az édesanya karjára egy számozott szalagot köt, hogy az újszülöttek el ne cserélődjének. Más kórteremben vannak az anyák és másban a gyermekek, a szám, ez ismertető jegy által azonban az ápolónők pontosan tudják, hogy a sok, egyformának tűnő kisgyermeknek ki az édesanyja. Azt mondják, hogy egy édesanya minden külső, megkülönböztető jel nélkül is megismeri gyermekét, mert van belső, szívbe, lélekbe vésett jegy is.

Krisztus Urunk ez újszülöttet a keresztségben külső jegye által pecsételi el a maga számára. Neki is igéri a bűnbocsánatot, az örök életet. Mert amint a tiszta víz lemossa a test szennyét, úgy Krisztus kiontott vére megtisztítja az embert bűneitől, s miként a megtisztított ember felfrissül, úgy támad új és örök életre a Krisztus kegyelmében részesült ember.

Vajon elég maradandó emlék a víz rajtunk? Hisz hamar legördül a keresztségben a csemező fejről és hamar felszárad az a pár csepp. Igen, a kórházban született gyermek kezéről is egy idő után lekerül a számozott szalag, mégis az anya megismeri gyermekét más jelek által, melyek lehetnek: arcvonás, hajszín, a sírás hangja vagy a nevetés. *Krisztus* is megismeri övét. Tudja nevünket egyen-egyenként, bár neki sok millió kiválasztottja van e széles világon. „Én terólad el nem feledkezem. Ímé, az én markaimba metasztellek fel téged”, jelenti ki magát Ézsaiás prófétán keresztül. (49,15–16) A Heidelbergi Káté biztosságot sugárzó felelete szerint úgy megőriz, hogy az Atya akarata nélkül még csak egy hajszál sem eshet le fejéről. (1. kérdés) De nem csak külső, hanem belső jegyeinkről is megismer minket Krisztus. Ezek: magatartás, beszéd, viselkedés, embertársainkhoz való viszonyulás. Nekünk vissza kell mosolyognunk reá, aki annyira szeret minket, mint ahogy a gyermek is viszonozza mosollyal, derűs jó kedvvel, ragyogó tekintettel a szülő jóságát. Olyanná kell lennünk, mint Ő, mint ahogy a gyermek hasonlít szüleiére, örökli külső, belső jellemvonásukat. A keresztyén szó jelentése: Krisztushoz hasonló. Milyen volt Krisztus? Merő szeretet. Az első keresztyénekről álmélkodással ezt állapítja meg a pogány történetíró: „Látjátok, mennyire szeretik egymást!”

A Jézus által szerzett sákramentumok közül ma e kisgyermeket a keresztségben részeltetjük. Külső és belső jegyek által ismerik őt szerettei. Ismeri édesanyja, hisz hónapokig szíve alatt hordta, fájdalommal hozta e világra, ismeri édesapja, ki munkás kezével gondoskodik arról, hogy mindene meglegyen, ismerik keresztszülei, nagyszülei, akik számtalan – a csodákra jellemző – rokon vonást fedeznek fel benne naponta.

Krisztus is ismeri és eljegyzi őt a maga számára. De ahogy telnek a hónapok, ahogy múlnak az évek, egyre inkább fel kell tűnnie rajta a Krisztushoz való hasonlóság belső jegyeinek. „Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus” – mondja Pál apostol. Szülők, keresztszülők, nagyszülők, az Anyaszentegyház feladata úgy nevelni és neveltetni e gyermeket, hogy egyre inkább kiábrázolódjék rajta Krisztus. Ámen.

Esketési idehirdetés

Farkas Ferenc
Rugonfalva

Kegyelmét és szeretetét nem vonja meg

Alapige: Zsoltárok 66,20

Ebben a számotokra és számunkra is oly ünnepélyes pillanatban a hálaadó zsoltárnak e szavaiból egy áldást rejtő igei tanács szól hozzátok.

Mint egykor a keresztelés idején, vagy a konfirmáció alkalmával most is az úrasztala előtt keresitek az Áldást. Azt az áldást, amit minden ismeretlen útra elinduló ember keres. A mi hitünk arra tanít, hogy a házasságkötés szertartása éppen ennek az áldásnak az átadása, az Ige segítségével.

A zsoltárban az áldás hálát is jelent. Az Ószövetség nyelvén a hála és az áldás ugyanazzal a szóval van kifejezve. Az Újszövetségben a hála szócsaládban ott van az imádság is. Azért ünnepélyes ez a pillanat, mert az Úr asztalánál a ti életetekben ez alkalommal is együtt van a hála, az imádság és az áldás. Hála a ti gyermekkorotokért, Isten gondviselő jóságáért.

Ha az a sok jókívánság, ami most felétek árad, egy mondatban összefoglalható lenne, akkor az így hangzana: Legyetek boldogok, legyetek áldottak! Ezért imádkozunk!

A zsoltáros azért tud hálát adni, mert „Isten meghallgatta könyörgésemet”. De emberi viszonylatban is áldás ott van, ahol az emberek meghallgatják egymást. A mi közösségeink legnagyobb betegsége – mondhatni halálos betegsége –, hogy ritkán tudjuk meghallgatni a másikat. Vagy azért, mert csak a saját mondanivalónkat tartjuk fontosnak, vagy azért, mert a másik ember véleménye már nem érdekel. Tudjátok meg testvéreim, sokszor láttam az életben azt, hogy a baj ott kezdődött, amikor mi emberek nem tudjuk meghallgatni egymást: szülő gyermekét, gyermek szülejét, testvér testvérét. Ilyenkor elromlik a kapcsolat. Mi azért imádkozunk, hogy a Ti kapcsolatotok egészséges maradjon. A zsoltáros boldog volt a meghallgattatásért, mert Isten bármilyen helyzetben is volt, rátekintett és meghallgatta. Legyetek mindig figyelmesek arra, hogy egymást meghallgassátok – s ebben a rohanó életben is legyen időtök egymásra. S ennek érdekében legyen időtök Őt – Krisztust – meghallgatni. A hitvesét csak az tudja igazán meghallgatni, aki előbb Krisztusra tudott figyelni.

A régebbi bibliafordítás így folytatódik: „kegyelmét nem vonta el tőlem”, az új pedig így: „szeretetét nem vonta el tőlem”. S e pillanatban közelebb áll szívünkhöz az újabb fordítás. A 239. ének 2. versében olvassuk: „...áldjad az Istent híven, mert áthozott szent akarata, sebes tűzön, nagy árvízen...”

A zsoltáros boldogság érzése is egy ehhez hasonló érzésből fakadt. Isten oly sokat tett értem gyarló, bűnös emberért! S nem csak meghallgatott és szüntelenül meghallgat, hanem szeretetét nem vonja el.

Isten legnagyobb áldása, hogy Ő – bármi is következék életünkben – kegyelmét és szeretetét nem vonja meg tőlünk, tőletek se! Ezért indulhattok elé bátran erre a szép közös útra, a házasságra. Ámen.

Halottak napjára

Ötvös József

Marosvásárhely-Cserealja

Halottak napja a temetőben

Alapige: János 19,25–27

Ott a hegyen áll egy méltóságában és tartásában máig példát mutató közösség. A hegy neve: Golgota. Ahogy ott állnak együtt a hegyen, átfut előttük a múlt, a szép emlékek. Előttük a történelem, mert ott van előttük keresztrefeszítetten a hároméves csodatételek sora, a megkísértett igazság és ott morajlik a fájdalmonkon átzúgó hívó szó: „jőjjetek énhozzám mindnyájan, ti megfáradtak és megterheltek”.

Egy pillanatra behunyja szemét ott a hegyen az édesanya, és látja azt a csodálatos betlehemi éjszakát, amikor csillagfényben Fiú született. Egy pillanatra behunyja szemét ott a hegyen a szeretett tanítvány és látja, ahogy mennek négyen – Jézus, Jakab, Péter és ő – az „elválaszthatatlanok” ott a másik hegyen, ahol annyi békesség, dicsőség, szépség van, és ahol olyan fényben úszik minden – a megdicsőülés hegyén. De hirtelen összerázkódnak, az anya is, a tanítvány is, mert az a felidézett szép kép a múlt, de itt a jelen látható, a kereszt, a halál fájdalma.

Hatalmas tömeg áll most itt, állunk méltósággal és tartással, sokan lehunyják szemüket, és amit látnak, az a múlt, a gyermek és a szülő, élettárs vagy testvér, barát vagy ismerős emlékekben megszépült arca.

Pár órára benépesül Marosvásárhely gyertyafényes, virágokkal díszített panteonja, a történelem és a múlt. Ugyanazzal az érzéssel állunk itt most mi is, mint ahogy ott álltak egykoron a Jézus hozzátartozói ama golgotai kereszt alatt. Előttünk is ott dereng egy szép, egy megszépült múlt, lehunyt szemünkben csillagfényes mosolyok és igazságvivő barátok emlékei elevenednek meg. Kinyitjuk szemünket, és látjuk itt a keresztet, a temetőt, az emlékezés fájdalmanak békéjét.

Azt mondják, a temető történelem. De ez csak részigazság, mert történelmünknek csupán egy darabja a temető, ami viszont nagyon hozzánk tartozik. A történelem azonban nem áll meg a kereszt alatt, a temetők historiájánál. Az evangéliumi leírás csak egy fájdalmasan szép epizódja a történelemnek, a Jézus-történetnek, de van folytatása, van tovább, és éppen ettől a *továbbtól* lesz olyan szép a kereszt alatt való állás.

Természetes, hogy van hangulata annak a kereszt alatt való állásnak. Éppen az egykori tanítvány, a munkatárs írja le ezt a sajátos hangulatú történetet, aki „szeretett tanítványként” maga is ott áll a Golgota oldalán. Pár nap múlva pedig ott áll azok között, akik a síron túli világban keresik a jó Mestert, a meghalt és élő Krisztust. És ez a János találkozik a feltámadott Jézussal.

Ha csak a temetőben keressük a történelmet, elveszett nép vagyunk és százalmas nemzet. Erdélyi zsidó, örmény vagy szász temetők mesélnek egy letűnt világ kőbe vésett dicsőségéről. Ott még állnak a sírkövek, de lassan elkezdnek fogyni és lekopnak a nevek, majd új nevek jönnek és azután új temetők. Az új temetők pedig új „honfoglalást” is jelentenek.

De térjünk vissza a bibliai képhez, az evangéliumi leíráshoz. Jézus megszólal a „temetőben”, a Golgotán felállított keresztben, egymásra bizza az édesanyját és a szeretett tanítványt, a magára maradt nőt és a síró barátot. Ott, akkor a kereszt alatt álló nő és a

Mester nélkül maradt tanítvány számára az egyetlen lehetőség tárul fel: egymás felé fordulni. Ez az esély, ez a lehetőség ma és itt ugyanígy adott: a fájdalomban, a tehetetlenségben, a keresz alatt, a temető világában forduljunk egymás felé és fogjuk meg egymás kezét.

Tudom, fájó sebek tépődnek fel, de ez a valóság. Állnak itt magukra maradt édesanyák és édesapák, talán éppen egymás kezét fogva, mert a fiaik és leányaik valahol a határon túl vagy még az óceánon is túl vannak már. Állnak itt fiak és barátok, akiknek hiányzik a társuk. Ezért ilyen magányosak most. A golgotai keresz alatt való állás és ez a temetői megállás példája azt mutatja, hogy van összefogás és összetartozás a fájdalomban, van összetartás és egymásra találás a temető világában és van együttérző és együttjáró szeretet még a gyász virágoskertjében is.

Tudom, az is fájó, hogy a temetők még mindig elválasztanak bennünket egymástól, mert Erdély-szerre külön van román temető és magyar temető, van református temető és van katolikus temető. De a temetések és az eltemetettek nem választanak el, hanem egymás felé fordítanak, mert a fájdalomban egyek vagyunk és együtt vagyunk. Ezekkel a változatlan érzésekkel áll a változó időben a keresz alatt Mária és János, a Jézus haláltusájában az ő istenségét felismerő pogány százados vagy a néma csendben bámuló gyermek.

Ott a keresz előtt és alatt találkoznak ma is az emberek. Így állunk mi is ebben a virágos sötétségben, ebben a gyertyafényes emlékezésben; mögöttünk egy évezredek múltja és sok-sok keresz alatti megállás. Csak egyetlen évszázad alatt, hányszor álltunk már a temetői világ hangulatában, és kérdeztük: hogyan tovább?

Mária, János és a többiek szemében ott csillog a kérdés: hogyan tovább? mi lesz velünk? Akkor megszólalt Krisztus: „íme, a te anyád” és „íme, a te fiad”. Itt is az ige szava üzeni: íme, a társad, a testvéred, a felebarátod. És az Ige így folytatódik, „ettől az órától fogva otthonába fogadta őt”. Így oldódik meg Mária holnapja és János vigasztalódása, így oldódik fel a keresz utáni jövő, a gyász óráit követő élet.

Mára már a temetőkről is sokféle kép alakult ki, van már művészete, korszakjellemzése, túl nagy kultusza, napja, történelme. Van helyi sajátossága, jellegzetessége, esetenként stílusa vagy szokása. Mindezek mellett, azt hiszem, a temetőkről egyik legismertebb szólás így hangzik: „minden halottal szegényebb lesz a világ és gazdagabb a temető”.

Ez egy „gazdag temető”, akadémikusok és szerető édesanyák, püspökök és kérges kezű iparosok, orvosok és egykori betegek, világhírű matematikusok és ártatlan kisgyermekes porladó tetemei nyugszanak itt békés gazdagságban. És mi, akik itt állunk emlékező szegénységünkben, halljuk az evangéliumi üzenetet, „otthonába fogadta őt”.

De jó lenne ma, ebben a fényben úszó, virággal kirakott kő-történelemben átélni azt, hogy egymásra utaltan egymás felé indulunk, mint ott Mária és János!

De jó lenne a harmadik évezred küszöbén halottak napján megérezni, hogy nincs más út, csak együtt állni a keresz alatt és együtt indulni tovább az üres sír jelezte feltámadás felé!

De jó lenne itt, ebben a múlt idéző panteonban megígérni, hogy egymást befogadjuk szívünkbe és otthonunkba, ahogy az az evangéliumban is áll!

De jó lenne úgy szeretni, hogy öröm és fájdalom, bölcső és koporsó, templom és temető el ne válasszon minket!

De jó lenne ilyen méltósággal és ekkora odaadással nemcsak a múltnak, hanem a jövőnek is keresztyén szívvel áldozni! Ámen.

Reményik Sándor

Csendes csodák

Ne várd, hogy a föld meghasadjon
És tűz nyelje el Sodomát.
A mindennap kicsiny csodái
Nagyobb és titkosabb csodák.

Tedd a kezedet a szívedre,
Hallgasd, figyeld, hogy mit dobog,
Ez a finom kis kalapálás
Nem a legcsodásabb dolog?

Nézz a sötétkék végtelenbe,
Nézd a kis ezüstpontokat:
Nem csoda-e, hogy árva lelked
Feljűk szárnyat bontogat?

Nézd, árnyékod hogy fut előled,
Hogy nő, hogy törpül el veled,
Nem csoda ez? – s hogy tükröződni
Látod a vízben az eget?

Ne várj nagy dolgot életedbe,
Kis hópelyhek az örömök,
Szitáló, halk szírom-csodák.
Rajtuk át Isten szól: jövök.

Lefelé menet

Máté 17,2

1.

„Elváltozék...” Köntöse, mint a hó.
Olyan szép, hogy már-már félelmetes, –
Mégis: a hegyen lakni Vele jó.
Maradni: örök fészket rakni volna jó.
De nem lehet. Már sápad a csoda,
Az út megint a völgybe lehalad.
Jézus a völgyben is Jézus marad.
De jaj nekünk!
Akik a völgybe Vele lemegyünk,
Megszabadított szemű hegy-lakók
Csak egy-egy csoda-percig lehetünk.
Elfelejtjük az elsápadt csodát,
És lenn, a gomolygó völgyi borúban,
Az emberben, a szürke-szomorúban
Nem látjuk többé az Isten fiát.

2 .

Testvérem, társam, embernek fia.
Igaz: a hegyen nem maradhatunk.
Igaz: a völgyben más az alakunk,
Nekünk lényegünk, hogy szűrkek
vagyunk.
Botránkozásul vagyok neked én,
És botránkozásul vagy te nekem,
Mégis: legyen nekünk vigasztalás,
Legyen nekünk elég a kegyelem:
Hogy láttuk egymás fényes arcukat,
Hogy láttuk egymást Vele – a Hegyen.

Békesség Istentől

Nincs nyugalom, nincs nyugalom,
– a szív,
Amíg ver, mindörökre nyugtalan.
De mindörökké nyughatatlanul,
Istentől mégis Békessége van.
Nyugalma nincs, de Békessége van.
Békesség Istentől.

Nincs nyugalom, nincs nyugalom,
– vihar
Örök hullámozás a víz felszíne.
De lent a mélyben háborítlanul
Pihen a tenger s az ember szíve.
Hadd hullámozzék a víz felszíne.
Békesség Istentől.

Nincs nyugalom, nincs nyugalom, s ez a
Nyugtalanság, mint a járvány, ragad.
Te sugarazd szét békességedet
És szóval, kézfogással másnak add.
Az Isten Békessége is ragad.
Békesség Istentől.

Reggel mondd, délben mondd és este
mondd
A Feltámadott első, szép szavát.
És ragyogóbbá lesz a reggeled
És csillaghímesebb az éjszakád.
És békességesebb az éjszakád.
Békesség Istentől.

Békesség Istentől: mi így köszönjünk,
Hogy köszöntésünkben lélek legyen –
Vihartépett fák – ágainkon mégis
Vadgalamb búg és Békesség terem.
Békesség: köszöntésünk ez legyen.
Békesség Istentől.

Kövek zsolttára

*A kolozsvári evangélikus templom
centenáriumán, Liedemann Márton
templómépítő lelkész emlékének*

Elhalkult és elhalt az orgona...
De új nesz kél most a templomfalakból.
Nem halljátok? Itt körül a falakban
Dobognak a beépített kövek.
Külön dobban meg minden kicsi kő,
És mégis, mégis egy ütemre vernek,
Egy óriási templom-dobbanással.
Isten, ha akarja, a köveket
Dobogtatja meg a szívek helyett.

Kő-nehéz szívvel, dallamtalanul,
Lehajtott, fáradt fejjel figyelek.
Szeretném, ha szívem megállana,
S csak a százéves templom kövei
Dobognának tovább...

Dobognak... dobbanásuk lassan áthat,
Felmelegíti dermedt véretem,
Lassan megértem a beszédjüket:
„Mi kövek voltunk, rossz, rideg kövek,
Kemény kövek és haszontalanok.
Nehezek, otrombák, formátlanok.
Tehetetlenek, tompák, elesettek,
Mozdíthatatlanok.
Hevertünk hét országban szerteséjjel,
Utak mentén, száraz patakmederben,
Omlásokban, elhagyott kőtörőkben,
Vad éleinkbe ütközött a nap,

Horzsoltuk az éjszaka bársonyát,
Véresre törtük vándor lábait,
Hevertünk külön-külön szerteszéjjel,
Egy másról alig tudtunk valamit,
És nem álmodtunk templomról soha.
De jött egy ember, törekeny, beteg,
A lelke égett, szíve dobogott,
Az az ember templomról álmodott.
Tudta, kövek hevernek szerteszéjjel
Tehetetlenül, haszontalanul,
Vadul, otrombán és formátlanul, –
Elindult a köveket megkeresni.
Omlásokban, elhagyott kőtörőkben,
Utak mentén, száraz patakmederben,
Barangolt hetedhétországon át,
Hol éleinkbe ütközött a nap.
Horzsoltuk az éjszaka bársonyát
S véresre törtük az ő lábait.
Az az ember keresett, s megtalált.
És azt mondta nekünk : Ti templom lesztek.
Falakká fogtok összeállani,
És visszaveritek az Ige hangját,
És visszazengitek az orgonát, –
Az imádkozó nagy nyomorúságot
S az áhitat szárnyaló énekét
Szent nyugalommal veszitek körül.
Halkan dobogni fogtok a falakban,
Külön dobban meg minden kicsi kő,
És mégis-mégis egy ütemre vertek,
Egy óriási templom-dobbanással.
Isten, ha akarja, a köveket
Dobogtatja meg a szívek helyett.
Így szólt hozzánk a templomépítő.”

Így beszélnek ma hozzánk a kövek.

Reményik Sándor

Istenarc

Egy istenarc van eltemetve bennem,
Tán lételőtti létem emlék-képe!
Fölibe ezer réteg tornyosul,
De érzem ezer rétegen alul,
Csak nem tudom, miképp került a mélybe.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
Néha magamban látom, néha másban.
Néha állok, mint fosztott ág, szegényen.
Ha rossz órámban eltűnik egészen
Alter-egóm az örök vándorlásban.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
A rárakódott világ-szenny alatt.
A rámrakódott világ-szenny alól,
Kihült csillagok hamuja alól
Akarom kibányászni magamat.

Egy istenarc van eltemetve bennem,
S most ásót, kapát, csákányt ragadok,
Testvéreim, jertek, segítsetek,
Egy kapavágást ti is tegyetek,
Mert az az arc igazán én vagyok.

Egy istenarc van eltemetve bennem:
Antik szobor, tiszta, nyugodt erő.
Nem nyugszom, amíg nem hívom elő.
S bár világ-szennye rakódott reája,
Nem nyugszom, amíg nem lesz reneszánsza.